

Legislativní rámec preventivně výchovné činnosti pro výchovné organizace

David Novák

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **David Novák**
Osobní číslo: **L19021**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Legislativní rámec preventivně výchovné činnosti pro výchovné organizace**

Zásady pro vypracování

1. Seznamte se s teoretickými základy v oblasti preventivně výchovné činnosti.
2. Provedte komparaci zahraničních a tuzemských právních norem se zřetelem na preventivně výchovnou činnost.
3. Analyzujte vybrané výchovné organizace se zaměřením na preventivně výchovnou činnost.
4. Navrhněte doplnění vhodné právní normy o preventivně výchovnou činnost.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika KUDRNOVÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 9788074005503.
 2. HORÁK, Rudolf, Lenka DANIELOVÁ, Jan KYSELÁK a Ladislav NOVÁK. *Průvodce krizovým plánováním pro veřejnou správu: [prevence řešení mimořádných krizových situací]*. Praha: Linde, 2011. ISBN 9788072018277.
 3. TACIUC, Anca a Anne S. DEDERICHS. *Determining Self-Preservation Capability in Pre-School Children: Final report*. Massachusetts: Fire Protection Research Foundation, 2013.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Tomášek, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **13. května 2022**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 1. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 13. 05. 2022

Jméno a příjmení studenta: David Novák

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá oblastí preventivně výchovné činnosti v České republice, konkrétně začleněním této problematiky do právního řádu České republiky. Autor si klade za cíl v teoretické části bakalářské práce vymezit aktuální situaci preventivně výchovné činnosti v ČR a v praktické části bakalářské práce zjistit současný stav preventivně výchovné činnosti ve třech vybraných zemích. Následně porovnat formy a metody jejich realizace. Dále se praktická část zaměřuje na analýzu nejvýznamnějších organizací s výchovným charakterem v daných státech. Na závěr je cílem práce navrhnout doplnění vhodné právní normy o preventivně výchovnou činnost ze získaných informací vycházejících z komparace právního rámce vybraných států a analýzy zvolených organizací.

Klíčová slova: civilní obrana, komparace, ochrana obyvatelstva, preventivně výchovná činnost, SWOT analýza, vzdělávání

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with the area of preventive educational activity in the Czech Republic, namely the incorporation of this topic into the legal order of the Czech Republic. The author aims to define the current situation of preventive educational activity in the Czech Republic in the theoretical part of the Bachelor thesis and to find out the current state of preventive educational activity in three selected countries in the practical part of the Bachelor thesis. Then compare the forms and methods of their implementation. Furthermore, the practical part focuses on the analysis of the most important educational organizations in the given states. Finally, the aim of the work is to propose the addition of an appropriate legal standard on preventive educational activity based on the information obtained from the comparison of the legal framework of the selected states and the analysis of the chosen organizations.

Keywords: Civil Defense, Comparison, Population Protection, Preventive Educational Activities, SWOT Analysis, Education

Rád bych poděkoval panu Ing. Pavlu Tomáškoví, Ph.D. za odborné vedení práce a cenné rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat. Taktéž bych rád poděkoval paní Ing. Kamile Novákové za odborné konzultace a podporu při vypracovávání bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY OCHRANY OBYVATELSTVA.....	11
2 PRÁVNÍ RÁMEC V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA.....	14
3 HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA	18
3.1 PRVNÍ REPUBLIKA PŘED 2. SVĚTOVOU VÁLKOU	18
3.2 PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA.....	18
3.3 ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA 1948-1960.....	19
3.4 ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA 1960-1989	20
3.5 ČESKOSLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA	21
3.6 ČESKÁ REPUBLIKA	21
4 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST.....	23
4.1 ZAMĚŘENÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI.....	23
4.2 FORMY PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI.....	24
5 SPOLKY A ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOSTÍ.....	26
5.1 ORGÁNY VEŘEJNÉ SPRÁVY NA ÚSTŘEDNÍ ÚROVNI.....	26
5.2 ORGÁNY KRAJŮ.....	26
5.3 ORGÁNY OBCÍ.....	26
5.4 PRÁVNICKÉ A PODNIKAJÍCÍ FYZICKÉ OSOBY.....	27
5.5 SPOLKY ZABÝVAJÍCÍ SE OCHRANOU OBYVATELSTVA	27
6 PROJEKTY A VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY	28
6.1 HASÍK.....	28
6.2 ZÁCHRANNÝ KRUH.....	29
6.3 HASIČI PRO ŠKOLY	29
6.4 PŘÍPRAVA OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU (POKOS).....	30
6.5 ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ	30
6.6 VAŠE CESTY K BEZPEČÍ.....	31
7 DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
8 PODPORA PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI V ZAHRANIČÍ.....	34
8.1 POLSKO	34
8.2 UKRAJINA	36
8.3 USA	38
8.4 MEZINÁRODNÍ ASOCIACE POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI.....	40

9	KOMPARACE FORMY VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI S OHLEDEM NA PRÁVNÍ ZÁKLAD A PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOST.....	43
9.1	POŽÁRNÍ OCHRANA	45
9.2	INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	46
9.3	PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST	47
9.4	KRIZOVÉ ŘÍZENÍ	49
9.5	SHRnutí	49
10	ANALÝZA VYBRANÝCH VÝCHOVNÝCH ORGANIZACÍ A INSTITUCÍ.....	51
10.1	SWOT ANALÝZA	51
10.2	MINISTERSTVO OBRANY A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	52
10.3	CITADELA BRUNTÁL, Z.S. - HASÍK	55
10.4	EDU-MED.....	59
10.5	CELKOVÉ VYHODNOCENÍ A SOUHRN SWOT ANALÝZY	62
11	NÁVRH DOPLNĚNÍ VHODNÉ PRÁVNÍ NORMY O PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOST	64
11.1	PŘEDMĚT ÚPRAVY	64
11.2	SUBJEKTY ČINNÉ V PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	64
11.3	METODIKA A RÁMCOVÝ PLÁN VZDĚLÁVÁNÍ	65
11.4	KONTROLNÍ ORGÁNY.....	65
11.5	UČEBNÍ TEXTY A VÝUKOVÉ POMŮCKY	65
11.6	VZÁJEMNÁ SOUČINNOST VÝCHOVNÝCH ORGANIZACÍ A KOOPERACE S VÝCHOVNÝMI PROJEKTY	66
11.7	VZDĚLÁVÁNÍ A PŘÍPRAVA PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ	66
	ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	75
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	76
	SEZNAM TABULEK	77
	SEZNAM GRAFŮ.....	78
	SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

Dnešní doba u mnohých vyvolává otázky ohledně bezpečnosti společnosti, ať už se jedná o pandemii Covid-19, či právě aktuální Ruskou invazi na Ukrajinu. Samozřejmě jedná-li se o hrozby či rizika bezpečnosti obyvatelstva, není zapotřebí orientovat se pouze na hrozby celosvětového měřítka. Ani v České republice, nejsou mimořádné události či krizové situace, ať už antropogenního či naturogenního původu, ojedinělou záležitostí.

Zvládnutí krize či mimořádné události si žádá zavést různá či úplně nová opatření, avšak prvotním opatřením ke zvládnutí jakékoliv krize by měla být prevence. A kdy nejlépe s prevencí začít? Pochopitelně již v raném věku, u žáků a studentů základních a středních škol. Z tohoto důvodu se tato bakalářská práce zabývá problematikou nedostatečné podpory právními předpisy, preventivně výchovné činnosti v České republice.

V teoretické části se bakalářská práce zaměřuje na preventivně výchovnou činnost v České republice. Počínaje pojmy ochrany obyvatelstva, právním rámcem ochrany obyvatelstva a její historií a následně bakalářská práce uvádí definici preventivně výchovné činnosti a formuluje jí jako obecnou problematiku. V pozdějších kapitolách teoretické části jsou vymezeny organizace, jež se soustředí na preventivně výchovnou činnost, programy s výchovnou tematikou vytvořeny pro vzdělávání dětí v ochraně obyvatelstva a požární ochrany.

Teoretická část však neslouží pouze jako úvod do problematiky, ale zároveň jako podklad pro část praktickou, jejíž hlavním cílem je zjistit současnou situaci preventivně výchovné činnosti ve vybraných zemích a následně tyto stavy a formy vzdělávání mezi sebou porovnat. Dále vybrat nejvýznamnější organizace jednotlivých států a analyzovat jejich činnost.

Závěrečným dílčím cílem bakalářské práce je, ze získaných podkladů a informací, vytvořit návrh na doplnění vhodné právní normy o preventivně výchovnou činnost pro následný rozvoj vzdělávání veřejnosti v problematice ochrany obyvatelstva.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY OCHRANY OBYVATELSTVA

První kapitola se soustředí na základní pojmy ochrany obyvatelstva a preventivní výchovné činnosti, pro větší přehlednost jsou pojmy seřazeny podle abecedy.

Bezpečnost

Bezpečnost je stav stability systému, kdy je systém schopen odolat negativním vlivům. Které mohou negativně způsobit nestabilitu celku. Případě mít negativní vliv na infrastrukturu státu. (Horák, Danielová, Kyselák, Novák, 2011)

Bezpečnostní sbor

Bezpečnostním sborem se rozumí instituce, která má svou hlavní povinnost udržení a zajištění svrchovanosti státu, ochrana demokratických základů, životů, zdraví a majetkových hodnot. Mezi bezpečnostní sbory patří například Policie, Hasičský záchranný sbor nebo Celní správa České republiky. (Balabán, Pernica, 2015)

Branná povinnost

Branná povinnost je dle zákona č. 585/2004 Sb. Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování. Který stanovuje povinnost občana České republiky plnit úkoly ozbrojených sil. (Česko, 2004)

Evakuace

Evakuace zajišťuje opatření, jak organizační, tak technické. Má zabezpečit přepravu osob, zvířat a věcných prostředků. A to dle priority na bezpečné místo, mimo dosah mimořádné události nebo krizové situace. V tomto místě je osobám poskytnuto náhradní ubytování a strava pro nouzové přežití. (Ministerstvo vnitra, 2016)

Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) je soubor postupů složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací, během mimořádných událostí. Dělí se na základní a ostatní složky. Do základních složek IZS řadíme Hasičský záchranný sbor (dále jen „HZS“), Policie České republiky a Záchranná zdravotnická služba. Do ostatních složek IZS spadá Armáda České republiky, Městská a obecní policie, Havarijní služby a neziskové organizace. (C Česko, 2000)

Krizová situace

Krizová situace je stav dle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS. Krizová situace je situace během, které je vyhlášen jeden z krizových stavů, příkladem můžeme uvést mimořádnou událost formou povodní na celém území kraje, při kterých je vyhlášen nouzový stav. (C Česko, 2000)

Krizové opatření

Krizové opatření zajišťuje řešení krizových situací. Dále také zajišťuje činnosti ke zmírnění a minimalizaci či odstranění následků mimořádné události nebo krizové situace. (Ministerstvo vnitra, 2016)

Mimořádná událost

Mimořádná událost je nežádoucí škodlivý stav. Vzniklý v důsledku živelních pohrom, havárie nebo protiprávní činnosti způsobenými antropogenními či naturogenními jevy. (C Česko, 2000)

Nouzové přežití

Nouzové přežití je zajištění základních fyzických potřeb obyvatelstva zasaženého mimořádnou událostí či krizovou situací. (Ministerstvo vnitra, 2016)

Ochrana obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva je systém pro plnění úkolů civilní obrany. Zejména evakuace, varování, ukrytí, nouzové přežití a další opatření pro ochranu životů, zdraví a majetku. (Ministerstvo vnitra, 2016)

Organizace

Organizace je označení pro formální skupinu lidí s jednotným cílem, kteří se navzájem doplňují a tím tvoří celek. (ManagementMania, 2020)

Prevence

Prevence je soubor činností a opatření, pro předcházení mimořádným událostem případně eliminaci jejich následků na životy, zdraví, majetek a životní prostředí. (Ministerstvo vnitra, 2016)

První pomoc

První pomoc jsou úkony k minimalizaci následků ohrožující postiženého člověka na životě a zdraví. Podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník je každý občan povinen poskytnout první pomoc, jestliže tím neohrozí vlastní život či zdraví. (Česko, 2009)

Příprava občanů k obraně státu

Příprava občanů k obraně státu, zahrnuje zdravotnickou přípravu, zájmovou činnost se sportovním či technickým zaměřením, sebeobranu a vzájemnou pomoc v civilní obraně. (Ministerstvo vnitra, 2016)

Rámcově vzdělávací program

Rámcově vzdělávací program jsou dle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon korektně stanovené cíle, formy, délka a obsah vzdělávání. A to ve všeobecném i odborném zaměření oboru vzdělání. (Česko, 2004)

Školství

Školství je vzdělávací a výchovný systém České republiky, pro přípravu občanů do budoucího života a poznání soudobého světa. (Rigel, Bahýřová, Kudrnová, Moravec, Puškinová, 2014)

Vzdělávání

Vzdělání je rovný přístup každého státního občana České republiky ke vzdělání a svobodného šíření znalostí podle současného poznání světa. (Rigel, Bahýřová, Kudrnová, Moravec, Puškinová, 2014)

Uvedené a definované pojmy se nadále budou vyskytovat v bakalářské práci. Následující kapitola je věnována právním normám v oblasti ochrany obyvatelstva, jež jsou spjaté taktéž s preventivně výchovnou činností.

2 PRÁVNÍ RÁMEC V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

Ve druhé kapitole se práce zabývá zákony, vyhláškami a nařízením vlády jež se týkají problematiky ochrany obyvatelstva.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně vymezuje ochranu života a zdraví občanů před požáry a mimořádnými událostmi. Je dělen na osm částí. První část obsahuje povinnosti ministerstev a jiných státních orgánů, právnických a fyzických osob v oblasti požární ochrany (dále jen „PO“). Druhá část se zabývá státní správou a samosprávou na úseku PO. Ve třetí části zákon projednává čištění, kontrolu a revize spalinové cesty. Čtvrtá část vymezuje pojem jednotky požární ochrany a jejich působnost. Pátá část obsahuje spolupráci na úseku PO. V šesté části jsou určeny postihy právnických, podnikajících fyzických a fyzických osob. Sedmá část obsahuje náhradu škod. Poslední osmá část jsou společná, přechodná a závěrečná ustanovení. (Česko, 1985)

Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky se zabývá svrchovaností a územní celistvostí České republiky, ochranou hodnot jako jsou životy, zdraví, majetek nebo také demokratické základy státu. Vymezuje dva z krizových stavů. A to nouzový stav a stav ohrožení státu. Dle zákona je bezpečnost České republiky zajištěna za pomoci ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů a havarijních služeb. (Česko, 1998)

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím zpracovává předpisy Evropské unie a pravidla pro poskytování informací. Zároveň vymezuje pojmy v oblasti poskytování informací jako je zveřejňování informací, národní katalog otevřených dat, ochrana utajovaných informací nebo například ochrana obchodního tajemství. (A Česko, 1999)

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky stanovuje povinnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy v oblasti obrany státu před vnějším ohrožením. A dále i odpovědnost při porušení jejich povinností. (B Česko, 1999)

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, který nahradil dřívější zákon České národní rady o obcích, je rozdělen do tří částí. První část pojednává o základních pojmech spojených s problematikou obcí, dále určuje působnost obce a spolupráci mezi obcemi. Ve druhé části jsou přechodná a společná ustanovení a v poslední třetí části nalezneme závěrečná ustanovení. (A Česko, 2000)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích určuje působnost obcí na jejich území. Vymezuje orgány kraje a orgány zastupitelstva a rady kraje. Určuje dozor nad vydáváním a obsahem vyhlášek a usnesení krajů. Dále definuje kontrolu výkonu samostatné a přenesené působnosti kraje. A v neposlední řadě udává vztah moci výkonné k územním samosprávním celkům. (B Česko, 2000)

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému určuje hlavní a vedlejší složky IZS. Zároveň stanovuje pravomoci a povinnosti subjektů státního zřízení. (C Česko, 2000)

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení je rozdělen do čtyř částí. Přičemž v první části jsou definovány pojmy jako jsou integrovaný záchranný systém, jeho použití a složky a stálé orgány pro koordinaci složek IZS. Dále se první část zabývá postavením a úkoly státních orgánů a orgánů územní samosprávy během mimořádných událostí. V neposlední řadě je v první části vymezena organizace záchranných a likvidačních prací. Druhá část zákona vystihuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob během mimořádných událostí. Ve třetí části jsou zapsány změny zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Ve čtvrté části je nabytí účinnosti zákona. (D Česko, 2000)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání. Je rozdělen do dvaceti částí:

- Z čehož první část se zabývá definicí jednotlivých pojmů z oblasti školství a vzdělávání a řeší zásady a cíle vzdělávání.
- Druhá část je věnována předškolnímu vzdělávání.
- Ve třetí části se zákon zaměřuje na povinnost školní docházky a základní vzdělávání.
- Část čtvrtá je určena pro středoškolské vzdělávání.
- Pátá část upravuje problematiku vzdělávání na konzervatořích.
- V šesté části je rozebrán okruh vyššího odborného vzdělávání.
- Sedmá část se zaměřuje na zahraniční vzdělávání.
- Část osmá upravuje problematiku základního uměleckého, jazykového a zájmového vzdělávání.
- Další část devátá je zaměřena na další vzdělávání ve školách.
- Desátá část obsahuje školská zařízení a školské služby.
- V jedenácté části je hmotné zabezpečení a odměny za produktivní činnost.
- Školská právnická osoba je rozebrána ve dvanácté části.
- Třináctá část zahrnuje školský rejstřík.
- Státní rozpočet a financování školství je upraveno v další části.
- Patnáctá část rozebírá problematiku statutárního orgánu školy.

V šestnácté a sedmnácté části zákon rozebírá ministerstva, českou školní inspekci a působnost územních samosprávních celků. Osmnáctá část je věnována přestupkům v oblasti školství a na závěr část devatenáctá a dvacátá obsahují závěrečná ustanovení a účinnost zákona. (Rigel, Bahýřová, Kudrnová, Moravec, Puškinová, 2014)

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování se věnuje problematice branné povinnosti, jejímu obsahu a druhům vojenské činné služby. Dále upravuje vojenské správní úřady, odvodní řízení, vojáky ve výslužbě, vstup občana nebo vojáka v zálohách do ozbrojených sil jiného státu a podobně. (Česko, 2004)

Druhá kapitola byla věnována právním předpisům spojeným s ochranou obyvatelstva („OOB“) a preventivně výchovnou činností a přehlednému souhrnu zákonů dotýkajících se tématu práce. Následující kapitola se zaměřuje na historii ochrany obyvatelstva a civilní obranu v České republice.

3 HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA

Pojem ochrana obyvatelstva tak jak jej známe dnes, byl zaveden 1. 1. 2001, kdy se objevil v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Avšak prvopočátek existence ochrany obyvatelstva se datuje do období před 2. světovou válkou.

3.1 První republika před 2. světovou válkou

V roce 1935 byl přijat zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Po přijetí tohoto zákona začíná dlouhodobá historie organizované ochrany obyvatelstva. Ministerstvo vnitra tehdy zřídilo civilní protileteckou ochranu (dále jen „CPO“). Následně v roce 1938 byl přijat zákon č. 75/1938 Sb., Novela zákona o ochraně proti leteckým útokům, který upravoval právě zákon z roku 1935. Mezi hlavní úkoly CPO bylo zabezpečit civilní obyvatelstvo plynovými maskami a zajistit dostatečný počet veřejných úkrytů. Zodpovědnost za organizaci CPO spočívalo především na obcích a na státních i soukromých výrobních podnicích. Ti měli za úkol zpracovat Ochranný plán, zřídit a proškolit orgány protiletecké ochrany, obstarat věcné prostředky k ochraně obyvatelstva a v neposlední řadě měli za úkol plánovat a realizovat cvičení protiletecké ochrany.

Mezi výkonné orgány civilní protiletecké ochrany patřily Svépomocná služba a Veřejná služba. Veřejná služba obsahovala 7 odborností, jimiž se spravovaly tyto služby:

- pořádková a bezpečnostní,
- poplachová,
- požární,
- asanační,
- samaritánská,
- spojovací a zpravodajská,
- zastírací.

Do svépomocné služby spadaly především domovní družstva a domovní hlídky. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.2 Protektorát Čechy a Morava

Mezi lety 1939-1945 v době okupace nacistickým Německem nastaly změny v legislativě. Civilní protiletecká ochrana platila do roku 1940, kdy odpovědnost za její organizaci přešla

na protektorátní policii. Protektorátní policie zorganizovala spolupráci Červeného kříže a požárních jednotek. V následujícím roce byly složky Civilní protiletdecké ochrany podvoleny německým složkám a připojeny do Luftschutz¹. Tímto se zrušily veškeré dříve vydané právní normy týkající se ochrany obyvatelstva. Německo mělo v Luftschutz nevhodně obsáhlé právní normy, které upravovaly problematiku protiletdecké ochrany jako součást zemské obrany. Jelikož protektorát tehdy spadal do správy Německa musely zde být zavedeny stejné právní normy, aby se zabránilo následkům nepřátelských leteckých útoků. (Zpěvák, 2014)

3.3 Československá republika 1948-1960

V roce 1945 po skončení války se začalo plánovat další pokračování poválečné spolupráce vítězných mocností. Což mělo za následek prohlubování sporů mezi Západem a Východem a tím se stupňovala studená válka. Ministerstvo vnitra zrealizovalo likvidaci civilní protiletdecké ochrany, její veškeré staveb a zařízení a kompletně původní organizační strukturu.

To však mělo za následek absenci zabezpečení obyvatelstva před vzdušnými útoky. Teprve v létě roku 1948 byla vydána Směrnice pro prozatímní organizaci protiletdecké ochrany. Díky této směrnici měla být dočasně zorganizována struktura civilní ochrany, která vycházela z původního zákona č. 85/1935. Směrnice měla rozdělit ochranu obyvatelstva na dvě složky, a to na protipožární a protiletdeckou ochranu. Civilní ochrana byla tehdy definována jako organizovaná, státem zřízená činnost směřující k zamezení, zdolávání a odstraňování škod zapříčiněných požáry a živelními pohromami. Během války pak leteckými a jinými útoky. Avšak tato směrnice nebyla nikdy projednána, jelikož byla zpracována na základě neodborných posudků. Až následně dne 17. května 1950 byl přijat zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelními pohromami. Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území Československo vyšlo v roce 1951, které se zaměřovalo na obranu proti zbraním hromadného ničení. Díky tomuto usnesení byl zaveden pojem civilní obrana, který byl užíván až do roku 1992. Tímto krokem se civilní obrana rozdělila na vojenskou a nevojenskou část. Organizační struktura byla stanovena pouze vojenskou částí. Členění organizační struktury bylo územní štáby, vojenské útvary a zařízení civilní obrany. Obsah tohoto usnesení byl utajován,

¹ Luftschutz je německý výraz pro ochranu ovzduší. Za druhé světové války Německo využívalo tento termín jako souhrnná opatření proti leteckým útokům.

to zapříčinilo pomalé uskutečňování opatření a zápornou zpětnou vazbu od obyvatelstva, které nevědělo na základě, jakého právního předpisu se mají plnit dané úkoly. Opatření se dále týkala pouze velkých měst a důležitých podniků. Avšak tyto podniky si musely své plány zrealizovat samy, jelikož neexistovaly žádné zásady, podle kterých plány zpracovávat. V roce 1958 vyšla nová Směrnice o civilní obraně Republiky československé. Přesto že v této směrnici byla stanovena řada úkolů a opatření pro civilní obranu a jejich nositelů, byla tato směrnice znovu přísně utajena, a proto docházelo ke stejným potížím s realizací úkolů a opatření. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.4 Československá socialistická republika 1960-1989

Kvůli změně názvu státu a administrativnímu uspořádání republiky byl v roce 1961 přijat zákon č. 40 Sb., o ochraně Československé socialistické republiky. Tento zákon rušil veškeré dříve vydané zákony. Zákon o obraně Československé socialistické republiky stanovil přípravu občanů k civilní obraně. Pro realizaci přípravy občanů byly vytvořeny organizace, které měli tento úkol zabezpečovat. Hlavními organizacemi pro tak důležitý úkol byly Svaz pro spolupráci s armádou, Československý svaz tělesné výchovy a Československý červený kříž. Všechny tyto organizace byly založeny na dobrovolnosti. Dne 3. března 1962 schválena nová koncepce ochrany obyvatelstva a národního hospodářství. Ta uváděla že není možné zajistit úplnou ochranu obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení. Hlavním faktorem ochrany obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení měli být prostředky protichemické ochrany a zřízení úkrytů.

Zapojení obyvatelstva do civilní obrany nastalo v roce 1973, kdy vyšel zákon o branné výchově, který po novelách platil až do roku 1991. Tento zákon uvedl brannou výchovu veřejnosti v platnost. Federální ministerstvo obrany následně vydávalo metodické listy, jež byly podkladem provádění branné výchovy.

V červnu roku 1975 byla civilní obrana převedena z kompetence ministerstva vnitra do kompetence federálního ministerstva obrany. Civilní obrana se tehdy připojila k soudobé Československé lidové armádě. Hlavními úkoly byly zajištění ochrany a obrany obyvatelstva před nepřátelskými útoky, zabezpečení výrobního okruhu a likvidace následků nepřátelského napadení.

Mezi lety 1976-1989 se podařilo prosadit činnosti civilní obrany při průmyslových haváriích a přírodních katastrofách. Mezi tyto činnosti spadala například evakuace, stále či improvizované ukrytí obyvatelstva. Tímto se civilní obrana stala součástí branného systému státu, do kterého se musely zapojovat jak státní orgány a organizace, ale i obyvatelstvo (civilisté). Následně všechny centrálně vydané pokyny a úkoly začaly být kontrolovány a byl jim stanoven termín vyhotovení. Hlavní podstatou obrany proti zbraním hromadného ničení bylo stále ukrytí obyvatelstva a z toho důvodu byly zahájeny práce pro výstavbu stálých úkrytů. Plán vybudování dostatečného množství úkrytů byl stanoven pro rok 1990, avšak kvůli potížím v organizaci, nedostatku kvalifikace pracovníků a absenci potřebných finančních prostředků se začaly práce komplikovat a harmonogram prací musel být posunut.

V roce 1986 byl upraven předpis CO-1-3 s názvem Příprava obyvatelstva k civilní obraně. Úkolem předpisu bylo přimět obyvatelstvo k zájmu o civilní obranu. Byly stanoveny osnovy pro přípravu obyvatelstva, které čítaly dvakrát dvě hodiny ročně. I přes snahu pracovníků civilní obrany se obyvatelstvo k tomuto kroku stavělo s odporem, díky čemuž se musela příprava obyvatelstva vynucovat. (Zpěvák, 2014)

3.5 Československá federativní republika

Po Sametové revoluci v listopadu roku 1989 se začala Československá federativní republika zapojovat do mezinárodních kompozic. To zapříčinilo velké změny v civilní ochraně obyvatelstva během neválečného období. Mezi tyto změny patřily například stvrzení Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám o ochraně obětí ozbrojených konfliktů, zavedení Směrnice pro činnost nevojenské části Civilní obrany Československé Federativní republiky. Na bázi této směrnice bylo schváleno usnesení o Koncepci Civilní obrany České a Slovenské Federativní republiky. V tomto usnesení byla jasně daná funkce civilní obrany v mírovém stavu. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.6 Česká republika

Mezi lety 1993-2000 po oddělení Československé Federativní Republiky a vzniku České republiky se civilní obrana začala znovu formovat. Přijetím zákona č. 21/1993 Sb., kterým se mění zákon č., 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev, se po dlouhé době začíná užívat výraz

civilní ochrana. Do konce roku 1993 byly zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst. Od roku 1994 veškerá kompetence civilní ochrany spadá pod okresní úřady a magistráty měst. Docházelo k rušení organizace jednotek civilní ochrany a omezovala se účast obyvatelstva na přípravě ke své ochraně. Roku 2001 došlo k převodu výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti ministerstva obrany do působnosti ministerstva vnitra. (Zpěvák, 2014)

4 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

V dnešní době je společnost ohrožena řadou různých hrozeb. Ať už antropogenního (vlivem člověka) či naturogenního (přírodního) původu. Aby jedinec dokázal těmto hrozbám čelit je důležité zaměřit se na prevenci proti těmto hrozbám a omezit riziko jejich vzniku. Proto se tato práce zabývá preventivně výchovnou činností a systémem vzdělávání a výchovy. (Řehák, Martínek, Růžičková, 2015)

Za preventivní výchovnou činnost se považují činnosti, jež vedou k prevenci před mimořádnými událostmi, nebo alespoň zmírňují následky těchto událostí. Přesnou definici preventivně výchovné činnosti uvádí například Hasičský záchranný sbor České republiky: „*Preventivně výchovná činnost je souhrn organizačních, technických a provozních opatření a činností zaměřených na výchovu obyvatelstva s cílem předcházet vzniku mimořádných událostí a v případě jejich vzniku dosáhnout zmírnění nežádoucích dopadů mimořádné události na zdraví, životy, majetek či životní prostředí odpovídajícím chováním obyvatelstva*“. (HZS hlavního města Prahy, 2021)

V preventivně výchovné činnosti je problematika ochrany obyvatelstva připojena na vzdělávací systém České republiky. Na tento systém jsou napojeny programy a projekty organizací, které mají za cíl usnadnění přístupu k informacím a upřesnění těchto informací pro obyvatelstvo.

V České republice je preventivně výchovná činnost zaštitěna Ministerstvem vnitra, konkrétně Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky. (HZS ČR, 2021)

V současné době je subvence legislativou u preventivně výchovné činnosti nedostatečná. Jediné tři uchopitelné právní předpisy, jež zmiňují preventivně výchovnou činnost jsou zákon o požární ochraně, zákon o IZS a krizový zákon. (Řehák, Martínek, Růžičková, 2015)

4.1 Zaměření preventivně výchovné činnosti

Zaměřením preventivně výchovné činnosti, podle Ministerstva vnitra-Generálního ředitelství HZS, rozumíme časový horizont, na který jsou ukládány jednotlivá opatření pro zlepšení informovanosti a prevence v problematice ochrany obyvatelstva a požární ochrany u občanů České republiky. Toto zaměření je rozděleno na:

- **Krátkodobé zaměření**
 - přednášky pro děti, mládež, podnikatelské subjekty a veřejnost,
 - expozice požární sil a prostředků,
 - pořádání dnů otevřených dveří na hasičských stanicích.
- **Střednědobé zaměření**
 - výchovné programy a akce pro děti a mládež,
 - internet a sociální sítě,
 - vydávání preventivních materiálů,
 - poradenství v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva.
- **Dlouhodobé zaměření**
 - celoživotní vzdělávání v problematice ochrany obyvatelstva,
 - krajinské průzkumy informovanosti obyvatelstva,
 - partnerství a spolupráce s různými právníckými osobami, či podnikajícími fyzickými osobami. (Heinrichová, 2011)

4.2 Formy preventivně výchovné činnosti

Způsob informování obyvatelstva o možných ohroženích, různých organizovaných opatřeních a jejich uskutečňování má na starosti obecní úřad a zaměstnavatel. Ti k tomu využívají informace od HZS kraje. Mezi nejčastější formy informování PVČ patří:

- spolupráce s hromadnými informačními prostředky,
- besedy s obyvatelstvem,
- zabezpečování výchovných a preventivních programů,
- zveřejňování informací na internetu, včetně sociálních sítí anebo například,
- ukázkami činnosti IZS. (Řehák, Martínek, Růžičková, 2015)

Občané mohou také využívat internetové stránky Ministerstva vnitra, kde naleznou potřebné informace o hrozbách a rizicích jež je mohou ohrozit. Jako například povodně, sesuvy půdy a požáry. Dále občané mohou nabýt informace na různých akcích a programech s preventivně výchovnou tematikou. Na těchto akcích se zejména podílí HZS

České republiky v kooperaci se složkami IZS, orgány veřejné správy a dalšími organizacemi preventivně výchovného charakteru. Jak již bylo zmíněno obec by měla být hlavním iniciátorem při informování obyvatelstva. Avšak mnohdy se můžeme setkat s neplněním této povinnosti, a to zejména u menších obcí. Příčinou bývá zejména nedostatek finančních prostředků či nedostačující personální zajištění. (Heinrichová, 2011)

5 SPOLKY A ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOSTÍ

Preventivně výchovnou činnost v České republice zajišťují orgány veřejné správy počínaje Ministerstvem vnitra a generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru spolu s dalšími orgány veřejné správy. Dále v této problematice působí složky integrovaného záchranného systému a jiné organizace a spolky působící na úseku požární ochrany.

5.1 Orgány veřejné správy na ústřední úrovni

Nejdůležitějšími orgány jsou především Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tyto státní orgány jsou řídicími subjekty celostátní preventivně výchovné činnosti a také v této oblasti působí, a to zejména prostřednictvím propagačních materiálů, internetu, veřejné televize a rozhlasu, programů mezinárodní kooperace nebo například za pomoci odborné pomoci školám.

Výše uvedené subjekty zpracovávají a vytváří didaktické pomůcky jejichž prostřednictvím se mohou žáci základních a středních škol učit. Dále zajišťují přípravu a školení učitelů. Tento proces má za úkol Národní institut pro další vzdělání učitelů. (Grycová, 2021)

5.2 Orgány krajů

Podle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, kraj dbá o rozvíjení území své působnosti za pomoci hospodaření s vlastním majetkem a finančními prostředky. Veřejnou správu území kraj zajišťuje za pomoci orgánů kraje. Mezi hlavní orgány veřejné správy, podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, patří hejtman kraje a krajský úřad. Orgány kraje projednávají koncepci požární ochrany kraje a jednou za rok sepisují zprávu o stavu požární ochrany krajem jejíž součástí je i preventivně výchovná činnost. (Trnečková, 2014)

5.3 Orgány obcí

Mezi základní orgány obcí spadá starosta obce a obecní úřad. Těm náleží povinnost podle zákon č. 239/2000 Sb., o IZS, vést a provádět preventivně výchovnou činnost v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany za účelem seznamovat právnické a fyzické osoby v obci.

Jako prostředky školení využívají orgány obcí zejména porady a semináře pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které vykonávají svou činnost na území obce. Dalšími

prostředky pro školení jsou besedy a přednášky pro obyvatelstvo obce. Dále v obcích bývají poradenská střediska pro místní občany. Tam se mohou lidé informovat o vzniku možných mimořádných událostí a jak se během těchto situací zachovat. V neposlední řadě mohou obce využít jednotný systém varování a informování obyvatelstva. (Trnečková, 2014)

5.4 Právnícké a podnikající fyzické osoby

Podle zákona o IZS a zákona o BOZP mají právnícké a podnikající fyzické osoby, které jsou zahrnuty v havarijních plánech. Povinnost zajistit informovanost svých zaměstnanců o hrozcím nebezpečí a opatřeních k odvrácení či zmírnění následků mimořádné události. Dále mají za úkol připravovat a školit své zaměstnance v sebeochraně a vzájemné pomoci za pomoci instruktáže či informačních materiálů. V neposlední řadě je zaměstnavatel povinen zajistit věcné ochranné prostředky, zpracovávat a vést dokumentaci BOZP a požární ochrany, vybavit pracoviště požárními zařízeními, nebo například zajistit pracovně lékařské služby. (Grycová, 2021)

5.5 Spolky zabývající se ochranou obyvatelstva

Spolky působící v preventivně výchovné činnosti se zpravidla zaměřují na prevenci požárů a poskytování první pomoci. Tyto spolky většinou spolupracují s orgány obcí, Hasičskými záchrannými sbory krajů, popřípadě s ústředními orgány veřejné správy, konkrétně s Ministerstvem vnitra-Generálním ředitelstvím HZS ČR.

Mezi nejvýznamnější spolky tohoto typu patří Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Sokol, Česká hasičská jednota či Moravská hasičská jednota. (Navrátil, 2021)

6 PROJEKTY A VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY

Pro efektivnější vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva vznikají různé projekty a instituce, které mohou být založeny organizacemi uvedenými v předchozí kapitole, nebo s nimi úzce spolupracují. V praxi také dochází ke kooperaci složek IZS.

6.1 Hasík

Program „Hasík“ vznikl roku 1996 a jeho autory jsou bratři Bohdan a Štěpán Mikulkovi. Tento program je rozdělen do tří cyklů. První cyklus je zaměřený na 1. stupeň základních škol, konkrétně pro 2. ročníky. Druhý cyklus byl zaveden pro 2. stupeň základních škol a nejnovější 3. cyklus je určen pro střední školy. Pro minulý rok tzn. rok 2021, bylo určeno 75 absolventů vzdělávacích akcí (dále jen instruktorů PVC), z řad příslušníků Hasičského záchranného sboru a jednotek sboru dobrovolných hasičů. Kteří na základě svých vědomostí byli schopni uskutečnit organizovanou preventivně výchovnou činnost na základních školách. Absolventi byli vybaveni metodickými pomůckami a materiály, aby zefektivnili informovanost žáků. (Citadela Bruntál, z.s., 2021)

Obrázek č. 1: Logo preventivně výchovného programu „Hasík“
(Citadela Bruntál, z.s., 2021)

6.2 Záchranný kruh

Nezisková asociace Záchranný kruh je sdružení záchranářských, vzdělávacích a dalších subjektů, které mají za cíl vzdělávání, prevenci a přípravu v problematice mimořádných událostí. Hlavními tématy asociace je bezpečná doprava, první pomoc, požáry, osobní bezpečí a mimořádné události. Od roku 2005 asociace vytváří různé projekty pro cílové skupiny, pro efektivnější rozpoznávání rizik a nebezpečí a jak se během těchto situací chovat. Mezi takové projekty například patří deskové vzdělávací hry, Rady malým cyklistům nebo Rizika topné sezóny. (Záchranný kruh, 2022)

Obrázek č. 2: Logo preventivně výchovného programu „Záchranný kruh“ (Záchranný kruh, 2022)

6.3 Hasiči pro školy

Hasiči pro školy je projekt založený s úmyslem tvorby výukových materiálů vzdělávání v problematice ochrany obyvatelstva. Tyto materiály se zpravidla užívají na 2. stupni základních škol. Každý ročník druhého stupně zahrnuje pět výukových hodin. Součástí výuky jsou prezentace umožňující vzájemnou komunikaci mezi žáky a učiteli. Dále pracovní listy a příručky pro učitele. (HZS ČR, 2020)

Obrázek č. 3: Logo preventivně výchovného programu „Hasiči pro školy“ (HZS ČR, 2020)

6.4 Příprava občanů k obraně státu (POKOS)

POKOS je projektem Armády České republiky, jenž se zaměřuje na učitele a žáky základních škol. Cílem tohoto projektu je vyškolit učitele ve zdravotní přípravě, sebeobraně a vzájemné pomoci během krizových situací. Dále se zaměřuje na žáky a snahu informovat je o současných bezpečnostních rizicích, základech civilní ochrany a principech obrany státu. (Ministerstvo obrany, © 2004-2014)

Obrázek č. 4: Logo preventivně výchovného programu „POKOS“ (Ministerstvo obrany, © 2004-2014)

6.5 Český červený kříž

Červený kříž je zejména znám jako nejznámější humanitární organizace. Avšak cílem tohoto projektu je obeznámení základů první. Výuka v oblasti první pomoci se zaměřuje na dvě cílové skupiny, a to zejména na děti a mládež a poté na první pomoc dospělých. (ČČK Louny, © 2016)

Obrázek č. 5: Logo preventivně výchovného programu „Český červený kříž“ (ČČK Louny, © 2016)

6.6 Vaše cesty k bezpečí

Projekt Vaše cesty k bezpečí je souhrn informací v problematice ochrany osob. Projekt obsahuje především informace ohledně předcházení mimořádným a krizovým událostem, popřípadě jak postupovat při ohrožení osobní bezpečnosti, majetku v důsledku mimořádných událostí či kriminální činnosti. (HZS Jihomoravského kraje, 2010)

7 DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část bakalářské práce se zabývá problematikou preventivně výchovné činnosti v České republice. Počínaje pojmy, jež jsou spjaty s ochranou obyvatelstva a preventivně výchovnou činností a historií ochrany obyvatelstva v České republice. A konče organizacemi s výchovnou a vzdělávací tematikou a preventivně výchovnými projekty. Teoretická část bude sloužit jako podklad pro komparaci právního rámce preventivně výchovné činnosti v České republice oproti dalším vybraným státům.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 PODPORA PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI V ZAHRANIČÍ

První kapitola praktické části práce se práce zaměřuje na preventivně výchovnou činnost v zahraničí. Konkrétně na různé programy a legislativní podporu v daných zemích. Jedná se o Polsko, Ukrajinu a USA. Výběr těchto zemí byl na základě dostupnosti pramenů a členství uvedených států v mezinárodních organizacích. Na závěr kapitoly práce uvádí shrnující komparaci těchto zemí a České republiky, která byla vymezena v teoretické části práce.

8.1 Polsko

Dne 1. září 2009 zavedl Ministerstvo pro národní vzdělávání po dohodě s Ministerstvem národní obrany v Polsku do základního kurikula středních škol a vyšších sekundárních škol nový předmět – Vzdělání pro bezpečnost. Byl tak nahrazen dříve vedený předmět – Kurz civilní obrany. Podstatou změny bylo přeorientování hrozeb typicky vojenského charakteru na koncentraci výchovných aktivit na problematiku ohrožení míru a chování v krizových situacích. Důsledkem ztotožnění bezpečnosti nejen s vojenskými aspekty byl přechod od přísně defenzivní od vzdělávání k výchově k bezpečnosti v širokém pojetí. V Polsku byly tyto proměny doprovázeny změnami ve formulaci výchovných cílů, v nichž se kromě problematiky ohrožení bezpečnosti stále více prosazuje problém výzev, tedy nových situací, které se mohou změnit pouze v ohrožení. Výchova k bezpečnosti je kontinuální proces, který zahrnuje řadu aktivit v oblasti výchovy a vzdělávání zejména mladých lidí, včetně předávání znalostí, utváření postojů a rozvoje osobnosti tak, aby efektivně fungovala v případě různých hrozeb a chránit své zdraví. Učební plán předmětu bezpečnostní výchova se týká především poznávání podstaty bezpečnosti státu, přípravy na mimořádné situace, předávání dovedností základů první pomoci a utváření zdraví prospěšných postojů. Učební osnovy výchovy k bezpečnosti se v současné době uskutečňují na základních a středních školách a dále při studiu a odborných kurzech. Výuka nauky o bezpečnosti je v Polsku postavena na následujících oblastech:

- pochopení podstaty bezpečnosti státu (Oblast národní bezpečnosti),
- příprava studentů na mimořádné události a krizové situace (Oblast mimořádných událostí a krizových situací),
- získání dovedností v oblasti první pomoci (Oblast první pomoci),

- vytváření individuálních a společenských postojů, které napomáhají zdraví (Oblast zdravotní výchovy). (Szmikowski, 2018)

1. Oblast národní bezpečnosti

- Tato oblast charakterizuje základní pojmy související s národní bezpečností. Definiuje podstatu bezpečnostní problematiky a vyjmenuje bezpečnostní složky státu.
- Uceluje orientaci studentů v geopolitických bezpečnostních podmínkách země.
- Charakterizuje úkoly mezinárodních organizací, které zajišťují bezpečnost v Polsku.

2. Oblast mimořádných událostí a krizových situací

- V této oblasti jsou rozděleny příklady mimořádných událostí (antropogenní a naturogenní).
- Rozlišuje jednotlivé varovná signály a poplašné prostředky, dále se zde studenti dozví, jak se v jednotlivých situacích chovat.
- Definiuje evakuaci a její požadavky a povinnosti obyvatelstva při evakuaci.
- Uvádí příklady mimořádných událostí a určuje pravidla chování během těchto situací.

3. Oblast první pomoci

- Určuje jednotlivé kroky během situací, jež vyžadují první pomoc.
- V této oblasti se studenti naučí, jak rozpoznat osoby ve stavu ohrožení života. A jak se správně zachovat k osobám s jednotlivými typy poranění.
- Tato oblast učí studenty, jak správně zavolat pomoc.

4. Oblast zdravotní výchovy

- Charakterizuje fyzické, duševní a emocionální zdraví. Zároveň vysvětluje vztah mezi nimi.
- Uvádí pravdivé a spolehlivé informace o zdraví a nemocech. (Polsko, 2021); (Dworzecki, 2012)

Pro všechny veřejné školy jsou zpracovány rámcové vzdělávací plány. Nauka o bezpečnosti je v rámcových plánech výuky zahrnuta následovně:

- Na základních školách je rámcový plán nauky o bezpečnosti vymezen na jednu hodinu týdně, a to konkrétně v osmém ročníku základní školy.
- Na středních školách a technických školách je určena jedna hodina nauky o bezpečnosti týdně, a to v prvním ročníku středních škol. Tento plán je uplatněn i pro průmyslové střední školy. (Polsko, 2021); (Dworzecki, 2012)

Edu-med

Edu-med je organizace podobná Červenému kříži v České republice. Poskytuje kurzy první pomoci pro dospělé i děti. Zároveň poskytuje školení věnované pracovištím, firmám a dalším institucím. Tato školení probíhá následovně:

- školení první pomoci,
- poskytování profesionálních lékárníček s rozsáhlým vybavením,
- postup první pomoci,
- příprava seznamů kontrolujících obsah lékárníček,
- pokyny pro první pomoc zpracované společností Edu-med na základě pokynů Evropské rady pro resuscitaci,
- aktualizací školení.

Organizace Edu-med dále spolupracuje i s veřejnými a soukromými školami. Tato školení probíhají na základě žádosti dané školy. (Edu-med, ©2022)

8.2 Ukrajina

Na Ukrajině je preventivní výchovná činnost součástí zákona civilní ochrany ze dne 17. 2. 2022, Sb. O schválení vzorového nařízení o územních oborech civilní ochrany a bezpečnosti života, vzdělávacích a metodických střediscích civilní ochrany a bezpečnosti života. Tento zákon je každý rok upravován a novelizován po částech. Zákon civilní ochrany se zabývá výukou obyvatelstva k přijetí opatření při nouzových situacích. Tato kapitola je rozdělena na čtyři části. Kterými jsou:

- článek 39. Organizace výcviku obyvatelstva v nouzových situacích,

- článek 40. Odborná příprava pracujícího obyvatelstva.
- **článek 41. Tvorba kultury bezpečnosti života obyvatelstva. Vzdělávání žáků, studentů a dětí předškolního věku,**
- článek 42. Odborná příprava nepracujícího obyvatelstva. (Pedrada, 2020)

Dle článku 41 je popularizace kultury bezpečnosti života a mládeže, organizována a prováděna ústředním výkonným orgánem, který zajišťuje tvorbu a provádění státní politiky v oblasti civilní ochrany, spolu s ústředním výkonným orgánem, který zajišťuje tvorbu a provádění státní politiky v oblasti vzdělávání a vědy, veřejných organizací. Zároveň je tímto zákonem stanoveno:

- pořádání školních, okresních, regionálních a celokrajských soutěží o bezpečnosti života,
- vedení výcvikových táborů a polních táborů,
- účast vítězných týmů na mezinárodních akcích k této problematice.

Školení dětí předškolního věku, žáků základních škol a studentů středních škol v nouzových situacích a předpisy požární bezpečnosti je povinné a provádí se během vzdělávacího procesu na úkor finančních prostředků poskytovaných na financování vzdělávacích institucí.

Ústředním výkonným orgánem pro koordinaci a dozor je Státní služba pro kvalitu vzdělávání Ukrajiny, která byla zřízena 6. prosince 2017. Státní služba pro kvalitu vzdělávání Ukrajiny:

- Dbá na dodržování kvality vzdělávání a vzdělávacích standardů v předškolním, všeobecném středním, mimoškolním a odborném vysokém školství.
- Pomáhá vzdělávacím institucím zkvalitňovat vzdělávací činnost, garantovat kvalitu vzdělávání a budovat důvěru veřejnosti v ukrajinském vzdělávání.

Sleduje kvalitu vzdělávacích činností a kvalitu vzdělávání. (ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЯКОСТІ ОСВІТИ УКРАЇНИ, © 2017–2022); (Pedrada, 2020)

Činnosti Státní služby pro kvalitu vzdělávání Ukrajiny, jsou řízeny a kontrolovány kabinetem ministrů Ukrajiny prostřednictvím ministra školství a vědy.

8.3 USA

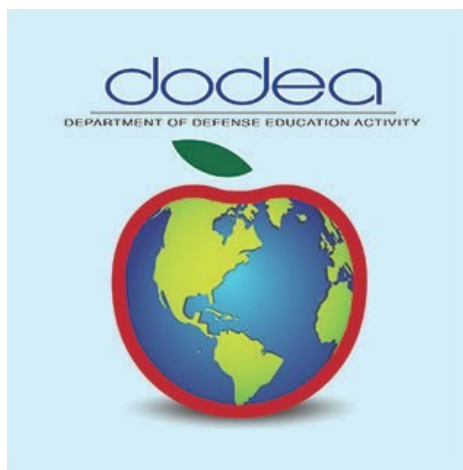
Během studené války, konkrétně 2. září 1958, byl v USA byl zřízen zákon o národním obranném vzdělávání („NDEA“). Tento zákon se spíše však zaměřoval na zvýšení technologické vyspělosti a moc Spojených států. Zároveň se díky tomuto zákonu více zpřístupnilo vzdělávání na vysokých školách pro uchazeče, kteří neměli dostatečné finanční prostředky na studium. Tento zákon je dnes nahrazen zákonem o národním obranném vzdělávání 21. století („NDEA-21“). Tento zákon nařizuje ministerstvu školství, aby zřídil grantový program na podporu přírodovědného, technologického, inženýrského a matematického vzdělávání, takzvané „STEM“ obory v mateřských, základních a středních školách. Zároveň pověřuje tajemníka, aby zavedl program odpouštění studentských půjček pro studenty, kteří obdrželi titul v oboru „STEM“ a jsou zaměstnání na plný úvazek jako učitelé základních či středních škol v těchto oborech. Zákon požaduje, aby ředitel National Science Foundation vytvořil:

- program na podporu profesního rozvoje s cílem zajistit efektivní výuku STEM;
- Centra excelence pro rozvoj učebních osnov STEM;
- program na podporu výzkumných zkušeností pro vysokoškoláky v oboru STEM;
- odborné vědecké magisterské programy na vysokých školách pro národní bezpečnost a ekonomickou konkurenceschopnost;
- podpůrné programy pro studenty STEM studující v cizích zemích, které mají jazyky kriticky strategického významu pro Spojené státy. (USA, 2019)

Ministerstvo obrany a výchovné činnosti

Ministerstvo obrany a výchovné činnosti, anglicky Department of Defense Education Activity (dále jen „DoDEA“) je jedním z příkladů zahraničních projektů, který vznikl jako důsledek 2. světové války. Původně se jednalo o školy pro děti vojáků, kteří byli posláni do zámoří. Avšak v současnosti se tento projekt zaměřuje na součinnost se školami v oblasti výchovy dětí k obraně státu. DoDEA má svou působnost po celém světě a provozuje až 160 akreditovaných škol.

DoDEA je primárně odpovědná za provoz systému základních a středních škol Ministerstva obrany a zajišťuje jistotu připravenosti na vysoké školy nebo na budoucí povolání všem absolventům středních škol. (DoDEA, © 2022)

Obrázek č. 6: Logo DoDEA (DoDEA, © 2022)

Národní bezpečnostní vzdělávací program USA

Národní bezpečnostní vzdělávací program, anglicky National Security Education Program (dále jen „NSEP“) je americký federální stipendijní program, spravovaný Ministerstvem obrany, jehož cílem je poskytovat finanční pomoc americkým vysokoškolákům a postgraduálním studentům, kteří studují jazyk a další mezinárodně orientované obory souvisejícími se zeměmi, které jsou kritické pro národní zájmy USA. Tento program byl vytvořen senátem státu Oklahoma. A byl zplnomocněn zákonem o Národní bezpečnosti.

Mezi hlavní cíle NSEP zejména patří:

- Podpora Američanů ve studiích méně běžných zahraničních jazyků, které jsou spjaty se zeměmi, jež nedílně souvisejí s národní bezpečností USA.
- Vybudovat kritickou základnu lídrů, a to jak ve vládních složkách, tak ve vysokoškolských oblastech. Ti pak mají prohlubovat vztahy se zahraničními odborníky.
- Dalším cílem NSEP je vytvořit skupiny, profesionálů v oblastech jazyka a kultury v určitých geografických oblastech.
- A v neposlední řadě si program klade za cíl rozšířit a prohloubit schopnosti amerického vysokoškolského vzdělávání v problematikách kritických oblastí světa.

NSEP je klíčovou součástí Úřadu pro obranný jazyk a národní bezpečnost v americkém Ministerstvu obrany. NSEP má stále větší roli při vytváření pracovní síly, která je připravena na hrozby 21. století. (Editors of Encyclopaedia, 2021)

8.4 Mezinárodní asociace požární bezpečnosti

Problematika preventivně výchovné činnosti a požární ochrany může být zastoupeno také mezinárodními asociacemi jako příklad zde můžeme uvést Mezinárodní asociaci požární bezpečnosti.

Mezinárodní asociace požární ochrany (dále jen angl. „NFPA“) je celosvětová samofinancovaná nezisková organizace založená roku 1896. Tato organizace se věnuje eliminaci úmrtí, zranění, majetkových a finančních ztrát způsobených požárem, elektrickým proudem a jiným souvisejícím nebezpečím.

NFPA poskytuje potřebné informace a znalosti prostřednictvím kodexů, standardů, výzkumů, školení, vzdělávání a v neposlední řadě partnerstvím s dalšími organizacemi se stejným či podobným záměrem.

Kodexy a standardy jsou základním produktem organizace. NFPA k dnešnímu dni vytvořilo přes 300 těchto norem, které jsou navrženy tak, aby minimalizovaly riziko a účinky požárů stanovením kritérií. Tato kritéria se uplatňují pro stavbu, zpracování, návrh, servis a instalaci zařízení a objektů po celém světě. (Tauciuc, Dederichs, 2013)

Tabulka č.1: Komparace právních norem jednotlivých států (vlastní)

Stát	Členství v organizaci			Ochrana obyvatelstva/ krizové řízení	Preventivně výchovná činnost	
	EU	NATO	OSN	Právní rámec	Právní rámec	Forma
ČR	✓	✓	✓	Zákon č. 133/ 1985 Sb. o požární ochraně	Nedostatečná legislativní podpora preventivně výchovné činnosti	Problematika preventivně výchovné činnosti je zde zastoupena státními i soukromými organizacemi, které spolupracují s jednotlivými školami.
				Zákon č. 110/ 1998 Sb. o bezpečnosti ČR		
				Zákon č. 240/ 2000 Sb. o IZS		
Polsko	✓	✓	✓	Zákon z 26. dubna 2007 o krizovém řízení v Polsku	Zákon ze dne 21. listopadu 1967 o všeobecné povinnosti bránit Polskou republiku	Preventivně výchovná činnost je zde realizována na školách a je součástí rámcových vzdělávacích programů.
				Zákon z 21. června 2002 o stavu ohrožení		
				Zákon z 29. srpna 2002 o stanném právu		
Ukrajina	X	X	✓	Zákon o civilní ochraně Ukrajiny	Zákon o civilní ochraně Ukrajiny	Preventivně výchovná činnost je zde realizována na školách a je součástí rámcových vzdělávacích programů.
				Zákon o všeobecném sekundárním vzdělávání		
USA	X	✓	✓	Zákon o povolení obrany státu pro fiskální rok 2022	NDEA- 21	Preventivně výchovnou činnost zde realizují jednotlivé organizace, zpravidla zřízené státem.

Popis tabulky

V tabulce číslo 1 byly shrnuty právní normy jednotlivých států, jimiž se práce zabývá. Tabulka je barevně rozlišena podle dílčích států. V tabulce jsou uvedeny komparované státy. Dále členství jednotlivých států v mezinárodních organizacích. Následně jsou v tabulce uvedeny právní normy pro jednotlivé problematiky. Oblastmi řešení byla ochrana obyvatelstva, respektive civilní obrana. Tyto pojmy jsou v různých zemích zaměňovány. Druhou oblastí byla samotná preventivně výchovná činnost. Poslední sloupec tabulky se zabývá formou preventivně výchovné činnosti v daných státech. Toto shrnutí slouží jako základ komparace pro následující kapitolu.

9 KOMPARACE FORMY VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI S OHLEDEM NA PRÁVNÍ ZÁKLAD A PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOST

V této kapitole se práce zabývá vnitřní bezpečností jednotlivých států. Zejména jejich právním rámcem v oblasti ochrany obyvatelstva, požární ochrany a legislativu spojenou s preventivně výchovnou činností. Primární oblast zkoumání je preventivně výchovná činnost je zde jako primární oblast zkoumání. Z toho důvodu se práce zaměřuje především na největší odchylky a rozdíly mezi jednotlivými státy. Použitou metodou je zde komparace právních norem jednotlivých států v daných oblastech.

Tabulka č. 2: Shrnutí právních norem v oblastech komparace (vlastní)

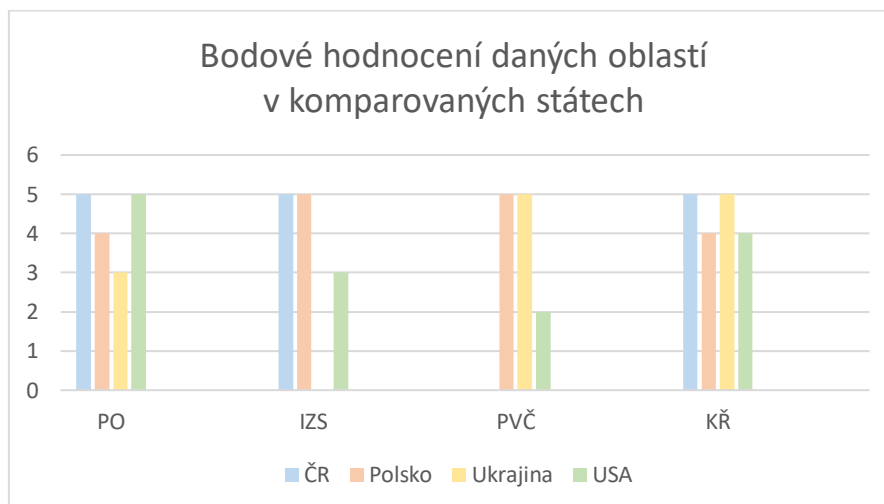
		Dílčí státy			
		ČR	Polsko	Ukrajina	USA
Jednotlivé oblasti hodnocení	PO	Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně	Zákon ze dne 24. 8. 1991 o požární ochraně	Zákon o civilní ochraně Ukrajiny	Zákon o ochraně před požáry z roku 2019 Jednotlivé zákon pro různé druhy požárů
	IZS	Zákon č. 239/2000 Sb. o IZS	Zákon ze dne 24. 8. 1991 o Státním hasičském sboru	X	Zákon o záchranném plánu z roku 2021
	PVČ	X	Zákon ze dne 21. listopadu 1967 o všeobecné povinnosti bránit Polskou republiku	Zákon o civilní ochraně Ukrajiny Zákon o všeobecném sekundárním vzdělávání	NDEA - 21
	KŘ	Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení	Zákon ze dne 26. 4. 2007 o krizovém řízení	Zákon o civilní ochraně Ukrajiny	Zákon o povolení obrany státu pro fiskální rok 2022

Tabulka číslo 2 shrnuje právní rámce jednotlivých oblastí ochrany obyvatelstva. K jednotlivým oblastem u dílčích států jsou zapsány primární či jediné právní normy. Označení X znázorňuje absenci právních norem v daných oblastech. Primární je však absence právních norem pro preventivně výchovnou činnost v České republice.

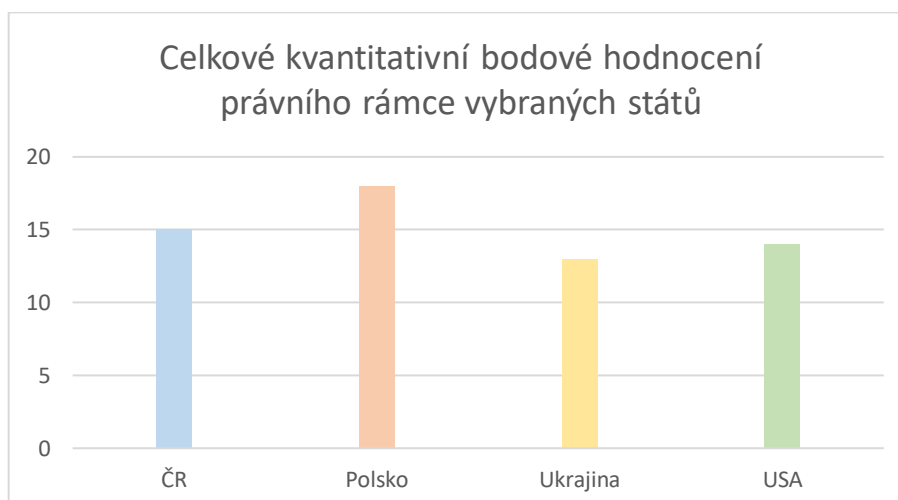
Tabulka č. 3: Bodové hodnocení daných oblastí v komparovaných státech (vlastní)

		Dílčí státy			
		ČR	Polsko	Ukrajina	USA
Jednotlivé oblasti hodnocení	PO	5	4	3	5
	IZS	5	5	0	3
	PVČ	0	5	5	2
	KŘ	5	4	5	4
Celkové hodnocení právních norem dílčích států		15	18	13	14

Graf č. 1: Bodové hodnocení daných oblastí v komparovaných státech (vlastní)

Graf č. 2: Celkové kvantitativní bodové hodnocení právního rámce vybraných států (vlastní)

Kvantitativní bodové hodnocení jednotlivých oblastí v daných státech:

0 – chybějící právní normy v dané oblasti

1-2 – nedostatečný právní rámec v dané oblasti

3 – dostatečný právní rámec v dané oblasti

4-5 – podrobný právní rámec v dané oblasti

Celkové kvantitativní bodové hodnocení právních norem v daných oblastech dílčích států:

0 – neexistující právní normy

1-5 – nedostatečné právní normy

6-10 – dostatečné právní normy

11-15 – propracované právní normy

16-20 – podrobné právní normy

Bodové hodnocení vyplívá z komparace právních norem v jednotlivých oblastech. Výpis z komparace a obhajoba bodového hodnocení je seřazena sestupně od nejvyššího počtu obdržených bodů.

Je důležité poznamenat, že toto hodnocení je subjektivním vnímáním současného stavu věcí autorem. Taktéž je podstatné uvést, že hodnocení vychází z dostupných online publikací a právních norem.

9.1 Požární ochrana

Právní normy v oblasti požární ochrany byly hodnoceny v České republice, Ukrajině, Polsku a ve Spojených státech amerických.

Česká republika

Nejvyšší počet bodů získala Česká republika. V České republice existují podrobné a funkční právní normy v oblasti požární ochrany. Počínaje zákonem č. 133/1985 Sb. o požární ochraně. Dále mezi právní normy v oblasti požární ochrany můžeme zařadit například: stavební zákon, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o střelných zbraních a střelivu. Mimo zákony v České republice existují i vyhlášky zabývající se touto

problematikou. Mezi takové vyhlášky patří: vyhláška o požární prevenci, vyhláška o technických podmínkách požární ochrany staveb nebo například vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

Spojené státy americké

Nejvyšší hodnocení s pěti body obdržely také Spojené státy americké, vzhledem k podrobně propracovanému právnímu rámci dané oblasti. Ve Spojených státech amerických totiž existují právní normy na rozdílné typy požárů jako například: zákon o požární bezpečnosti ošetrovatelských zařízení, zákon o požární bezpečnosti veřejného bydlení nebo zákon o bezpečnosti při požáru cigaret.

Polsko

Polsko obdrželo bodové hodnocení ve výši čtyř bodů. Právní rámec v dané problematice je v tomto státě taktéž podrobně propracovaný. Avšak z důvodu stručnějších právních norem týkajících se této problematiky vyhodnocení Polské republiky je nižší než u dvou výše zmíněných států.

Ukrajina

Nejnižší počet bodů obdržela Ukrajina. Vzhledem k zasazení problematiky do jedné právní normy, ve které ač jsou sice vyzdviženy primární body požární ochrany, nelze v této kategorii komparace států získat vyšší počet bodů.

9.2 Integrovaný záchranný systém

Právní normy v oblasti integrovaného záchranného systému byly hodnoceny v České republice, Ukrajině, Polsku a ve Spojených státech amerických.

Česká republika

Nejvyšší bodové hodnocení získala Česká republika. Právní rámec této oblasti je v ČR podrobně popsán. Vymezuje veškeré informace potřebné k jednotnému fungování jednotek integrovaného záchranného systému.

Polsko

Polská republika taktéž v této kategorii získala nejvyšší možný počet bodů. V porovnání s Českou republikou je právní rámec této problematiky obdobně podpořen.

Spojené státy americké

Vzhledem k velikosti území USA je jednotnost právního rámce obtížná. Taktéž hlavní právní norma v této oblasti, se věnuje především financováním jednotlivých správních orgánů a programů na podporu veřejného života. Mezi tyto orgány spadá například: Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo školství či program energetické pomoci.

Ukrajina

Problematika IZS na Ukrajině není podpořena právními normami. Podle dostupných zdrojů a literatury bylo zjištěno, že integrovaný záchranný systém na Ukrajině nefunguje a jednotlivé složky pracují odděleně.

9.3 Preventivně výchovná činnost

Právní normy v oblasti preventivně výchovné činnosti byly hodnoceny v České republice, Ukrajině, Polsku a ve Spojených státech amerických.

Polsko

Z provedené komparace vyplynulo Polsko s nejvyšším bodovým hodnocením, a to pět body. Polská republika má, díky zákonu o všeobecné povinnosti bránit Polskou republiku, nejpodrobněji podloženou problematiku preventivně výchovné činnosti ze všech hodnocených zemí. V Polské republice funguje takzvaná „nauka o bezpečnosti v Polsku, která je postavena na čtyřech oblastech. První z těchto oblastí je oblast národní bezpečnosti, ve které se studenti, mimo jiné, ucelují orientaci v geopolitických bezpečnostních podmínkách země. Druhá oblast, oblast mimořádných událostí se zabývá evakuací, dělením mimořádných událostí nebo například druhy varovných signálů. Ve třetí oblasti následně nalezneme problematiku první pomoci. Během té se studenti učí jednotlivé kroky během situací, jež vyžadují první pomoc či jak správně ošetřit jednotlivé typy poranění. Poslední oblast směřuje přímo na žáky a jejich zdraví. V této oblasti se studenti dozví aktuální informace péče o zdraví jak fyzického, duševního či emocionálního.

Akreditace nauky o bezpečnosti probíhá na základních a středních školách. Dotace tohoto předmětu je zpravidla jedna hodina týdně v osmém ročníku na základních školách a v prvním ročníku na středních školách.

Ukrajina

Ukrajina v kvantitativním hodnocení obdržela taktéž pět bodů. V porovnání s Polskou republikou má Ukrajina preventivně výchovnou činnost podloženou dvěma právními

normami. První zákon o civilní ochraně Ukrajiny zastřešuje preventivní výchovnou činnost ve finanční oblasti. Konkrétně na preventivně výchovnou činnost musí být vynaloženy veškeré potřebné prostředky na úkor dalších oblastí. Druhý zákon o všeobecném sekundárním vzdělávání ustanovuje Ústav všeobecného vzdělávání, který konkretizuje podmínky pro učení, pracovní dobu, tělesný rozvoj a podporu zdraví žáku a studentů. Dále rozvíjí hygienické dovednosti a návyky studentů (žáků). V neposlední řadě podobně jako v Polské republice podporuje zásady zdravého životního stylu u žáku a studentů. Za zabezpečení podmínek vzdělávání odpovídá statutární orgán školského zařízení.

Spojené státy americké

Ve spojených státech amerických fungují různé instituce a organizace s cílem podobným preventivně výchovné činnosti. Jedná se zejména o ministerstvo obrany a výchovné činnosti a národní bezpečnostní program.

Ministerstvo obrany a výchovné činnosti zřídilo k dnešnímu dni 160 akreditovaných škol, ve kterých se studenti mimo jiné učí o bezpečnosti Spojených států amerických. Problémem však je že vzhledem k rozloze USA je toto nedostatečný počet akreditovaných škol. Nad to přibližně 20 škol, zřízených ministerstvem obrany a výchovné činnosti, se nachází mimo území USA.

Národní bezpečnostní program je zřízen pro uchazeče o vysoké školy. Jedná se zejména o studia orientované na jazyky a studia související se zeměmi, které jsou kriticky spjaty s národní bezpečností USA.

Co se týká podpory právních norem, primární je zde zákon o národním obranném plánování, který se věnuje zejména finanční podpoře vysokoškolským studentům oborů důležité pro národní obranu USA.

Česká republika

V české republice není preventivně výchovná činnost dostatečně podložena právním rámcem. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 se sice věnuje budoucímu rozvoji této problematiky, avšak tu nemůžeme považovat za právní normu. Mimo nedostatečnou právní podporu je preventivně výchovná činnost na dobré úrovni.

9.4 Krizové řízení

Právní normy v oblasti krizového řízení byly hodnoceny v České republice, Ukrajině, Polsku a ve Spojených státech amerických.

Právní podpora problematiky krizového řízení je na velmi vysoké úrovni ve všech zemích. Nicméně nejvyšší počet bodů obdržela Česká republika společně s Polskou republikou. Ukrajina společně se Spojenými státy obdržely čtyři body hodnocení. V USA byl důvod snížení jednoho bodu velké zaměření na financování jednotlivých institucí a orgánů státní správy namísto konkretizování jednotlivých činností, povinností a pravomocí odpovědných institucí. Na Ukrajině je primární zákon o civilní ochraně Ukrajiny. Tento zákon bývá každým rokem aktualizován o nové poznatky, což zajišťuje rozvoj civilní ochrany na Ukrajině. Avšak v současnosti Ukrajina a její obyvatelstvo procházejí neméně náročnou situací. Z tohoto důvodu může být novelizace zákona upozaděována.

9.5 Shrnutí

Na závěr je důležité uvést celkové bodové hodnocení právních norem spjatých s ochranou obyvatelstva. Shrnutí bude taktéž seřazeno sestupně od státu s nejvyšším počtem obdržených bodů.

Nejlépe z hodnocení právních norem souvisejících s ochranou obyvatelstva vyšla Polská republika. Podstatnou část celkového hodnocení zastává oblast preventivně výchovné činnosti, která je v Polsku opravdu na velmi dobré úrovni. Taktéž je zřejmé, že ani v ostatních komparovaných oblastech Polská republika nijak závažně nestrádá. Z toho důvodu byl celkový počet obdržených bodů 18. Druhým nejlépe hodnoceným státem byla Česká republika. Která svým právním rámcem ochrany obyvatelstva prokázala svou odbornost. Avšak problematika preventivně výchovné činnosti v České republice získala bodové hodnocení 0, to zapříčinilo druhé místo v celkovém hodnocení a to konkrétně 15 bodů. Spojené státy americké obdržely celkový počet bodů 14. Nicméně toto hodnocení je založeno pouze na dostupné online legislativě. To může zapříčinit nesrovnalosti s fakty a hodnocení by tudíž mohlo být nepřesné. Na posledním místě se umístila Ukrajina se 13 body. Ovšem jak již bylo zmíněno Ukrajina si v dnešních dnech prochází opravdu náročnou situací. Z těchto důvodů je hodnocení označeno jako orientační.²

² Ruská invaze na Ukrajinu, která začala 24. února 2022 ruským útokem na Ukrajinu.

Díky srovnání právních norem jednotlivých států je možné si povšimnout, že problematika preventivně výchovné činnosti je v České republice opomíjena. Z toho důvodu se v další části práce bude zabývat SWOT analýzou organizací a projektů s výchovným charakterem.

10 ANALÝZA VYBRANÝCH VÝCHOVNÝCH ORGANIZACÍ A INSTITUCÍ

Analytických metod je v současné době mnoho. Z toho důvodu je důležité vybrat tu nejvhodnější pro daný problém. Vzhledem k samotné podstatě problematiky je zapotřebí stanovit problémy či možnosti růstu vybraných organizací a komplexně vyhodnotit jejich fungování. Za tímto účelem bakalářská práce využívá SWOT analýzu, která je v první podkapitole popsána.

10.1 SWOT analýza

SWOT analýza je komplexní hodnocení vnitřního prostředí vybraného subjektu čili silných a slabých stránek. A vnějšího prostředí, do kterého spadají příležitosti a hrozby. Vybraným subjektem hodnocení bývá zpravidla organizace či firma. Tato analytická metoda se používá tedy především pro analýzu pozice podniku nebo jeho podnikatelského záměru v konkurenčním prostředí a pro další vývoj podniku.

Analýza vnitřního prostředí

V analýze vnitřního prostředí se vyhodnocují silné a slabé stránky organizace. Zpravidla není možné, aby veškeré podnikové aktivity měli buď silné nebo slabé stránky. Samozřejmě je otázkou, na které stránky je potřeba se zaměřit, či na ty pomocné anebo škodlivé.

Analýza vnějšího prostředí

Hodnocení vnějšího prostředí sleduje několik kategorií prostředí, jako například: demografické, ekonomické, technologické, politické, legislativní či sociálně kulturní prostředí. Veškeré tyto vnější prostředí mají vliv na funkčnost a stabilitu organizace. Zároveň se nesmí opomíjet ani vývojové trendy pro případnou identifikaci příležitostí a hrozeb.

Postup tvorby SWOT analýzy

- analýza interního prostředí,
- analýza externího prostředí,
- hodnocení jednotlivých parametrů uvnitř kvadrantu,
- násobení hodnoty vah s hodnocením,
- součet vynásobených hodnot v každém kvadrantu,

- součet interní a externí části,
- konečná bilance interní části – externí části.

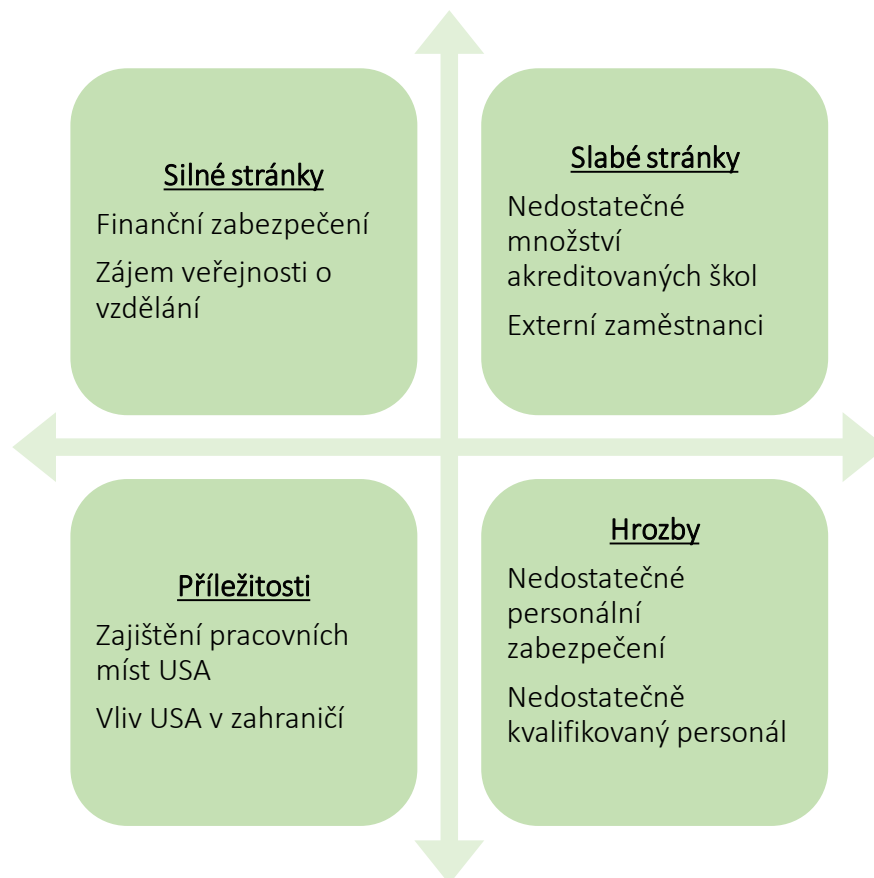
Hodnocení SWOT analýzy

Hodnocení/obodování SWOT analýzy se provádí uvnitř jednotlivých kvadrantů. Pomocné stránky – silné stránky a příležitosti jsou hodnoceny od +1 do +5. A škodlivé stránky – slabé stránky včetně hrozeb jsou hodnoceny od -1 do -5.

Stejný postup tvorby a hodnocení, využívá bakalářská práce i při vyhodnocování SWOT analýzy u jednotlivých vybraných organizací.

10.2 Ministerstvo obrany a výchovné činnosti

Jak již bylo zmíněno Ministerstvo obrany a výchovné činnosti je mimo jiné organizací s výchovnou činností v oblasti PVC ve Spojených státech amerických.

Silné stránky

Tabulka č. 4: Silné stránky SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktory			
Silné stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Finanční zabezpečení	5	0,6	3
Zájem veřejnosti o vzdělání	3	0,4	1,2
Součet	8	1	4,2

Jako nejsilnější stránkou organizace je bezpochyby její finanční zabezpečení, jelikož školy DODEA jsou součástí správního orgánu Spojených států amerických.

Druhou silnou stránkou je taktéž zájem veřejnosti o vzdělání na školách DODEA. Zároveň děti profesionálních vojáků USA, které mají přednost přijetí na školy, zastávají nemalou část populace.

Slabé stránky

Tabulka č. 5: Slabé stránky SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktory			
Slabé stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Nedostatečné množství akreditovaných škol	-5	0,8	-4
Externí zaměstnanci	-4	0,2	-0,8
Součet	-9	1	-4,8

Vzhledem k rozloze Spojených států amerických je počet akreditovaných škol na území USA nedostačující. Díky čemuž není možné zajisti vzdělání veškerému obyvatelstvu.

Je samozřejmostí že personální zabezpečení je nedílnou součástí vzdělávací instituce, avšak vzhledem k tomu, že Ministerstvo obrany a výchovné činnosti zřídilo přes 160 akreditovaných škol na území USA a v zahraničí není možné obsadit kapacity vlastními

zaměstnanci. Z toho důvodu přikročilo Ministerstvo obrany a výchovné činnosti k zaměstnávání externích pracovníků.

Příležitosti

Tabulka č. 6: Příležitosti SWOT analýza (vlastní)

Vnější faktory			
Příležitosti	Hodnocení	Váha	Výsledek
Zajištění pracovních míst v USA	4	0,5	2
Vliv USA v zahraničí	3	0,5	1,5
Součet	7	1	3,5

Absolventi škol DODEA mají usnadněné přijímací řízení na vysoké školy. Taktéž se Ministerstvo obrany a výchovné činnosti snaží pomáhat absolventům získávat jejich první pracovní pozice, zpravidla ve státní správě.

Jako další významnou příležitostí organizace je, díky zavedení škol DODEA v zahraničí, vliv Spojených států amerických v dalších světových státech. To dále může ovlivňovat bezpečnost USA.

Hrozby

Tabulka č. 7: Hrozby SWOT analýza (vlastní)

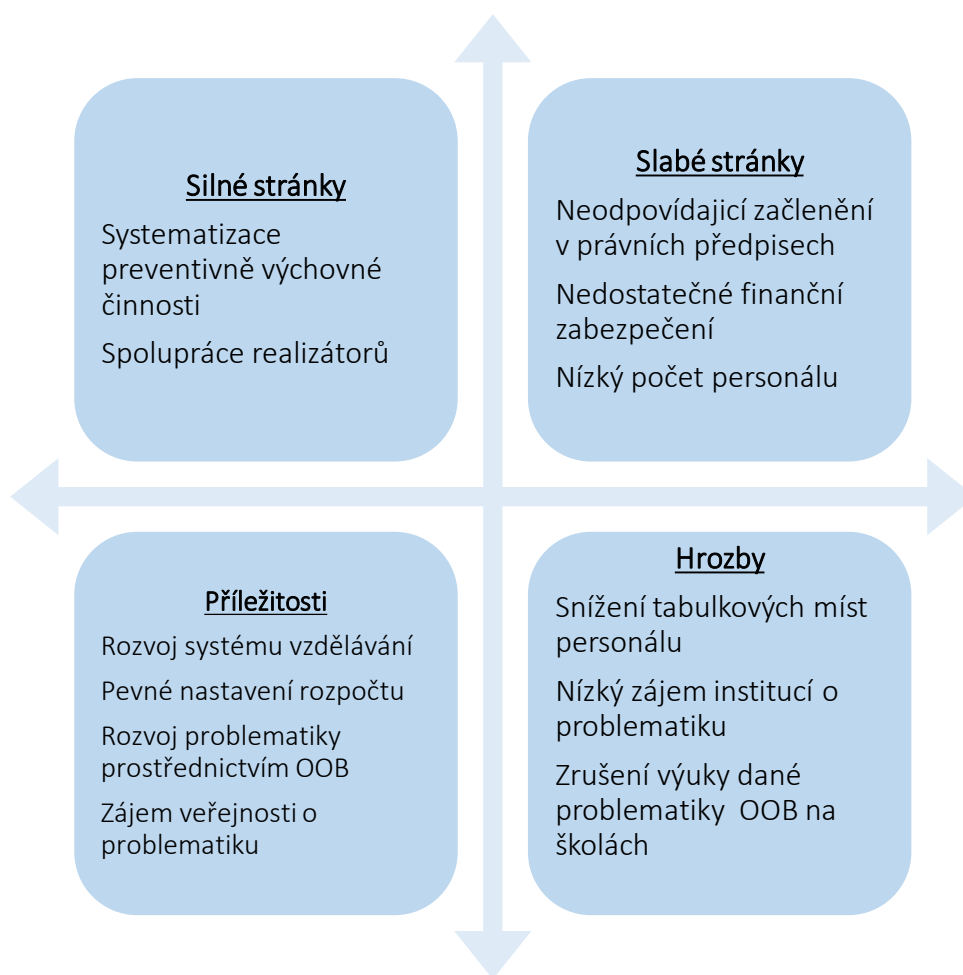
Vnější faktory			
Hrozby	Hodnocení	Váha	Výsledek
Nedostatečné personální zabezpečení	-4	0,6	-2,4
Nedostatečně kvalifikovaný personál	-4	0,4	-1,6
Součet	-8	1	-4

Jak již bylo zmíněno Ministerstvo obrany a výchovné činnosti je nucené zaměstnávat externí pracovníky. To však může mít za následek nedostatečnému personálnímu zabezpečení.

Kvůli přijímání externích pracovníků, je jistá možnost nedostatečného personálního zabezpečení.

10.3 Citadela Bruntál, z.s. - Hasík

V této části se SWOT analýza zaměřuje na výchovnou instituci Citadela Bruntál, z.s. Konkrétně se jedná o projekt „Hasík“, který je nejrozšířenějším projektem preventivně výchovného charakteru v České republice. Z tohoto důvodu byla vybrána tato organizace pro SWOT analýzu vybraných organizací.

Silné stránky

Systematizace preventivně výchovné činnosti je bezpochyby nejsilnější stránkou této organizace. Rámcový vzdělávací plán a výukové pomůcky více než splňují požadavky a potřeby pro výuku dětí a mladistvých v ochraně obyvatelstva.

Pro vytvoření vhodných podmínek vzdělávání dětí a mladistvých je zapotřebí zajistit kvalifikovaný a proškolený personál. Tento bod je pro organizaci Citadela Bruntál konkrétně její vzdělávací program „Hasík“ taktéž silnou stránkou.

Tabulka č. 8: Silní stránky SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktory			
Silné stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Systematizace preventivně výchovné činnosti	5	0,7	3,5
Kvalifikační připravenost personálu	3	0,3	0,9
Součet	8	1	4,4

Slabé stránky

Jako nejzásadnější slabou stránkou, jak pro organizaci Citadela Bruntál, ale také pro celkovou preventivně výchovnou činnost v České republice, je dozajisté neodpovídající začlenění PVČ v právních předpisech.

Druhou významnou slabou stránku můžeme uvést nedostačující personální zajištění pro vzdělávání a výchovu v oblasti ochrany obyvatelstva. Podstatou tohoto problému mohou být nízké stavy kvalifikovaných osob.

Problematika financování organizace je zapříčiněna nedostatečným financováním vzdělávání ochrany obyvatelstva v České republice.

Tabulka č. 9: Slabé stránky SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktory			
Slabé stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Neodpovídající začlenění v právních předpisech	-5	0,5	-2,5
Nízký počet personálu	-3	0,2	-0,6
Nedostatečné finanční zabezpečení	-2	0,3	-0,6
Součet	-10	1	-3,7

Příležitosti

Rozvoj systému vzdělávání je primárně nejzásadnější příležitostí organizace. Rozvoj je závislý jak na vývoji a výzkumu ochrany obyvatelstva v České republice tak na celosvětových trendech.

Pevně nastavený rozpočet pro preventivně výchovnou činnost v České republice by mohlo pomoci vytvořit plán celostátní preventivně výchovné činnosti.

Díky propagačním materiálům a expozici sil a prostředku jednotek IZS, je pravděpodobné, že se zvýší zájem o problematiku ochrany obyvatelstva u veřejnosti.

Tabulka č. 10: Příležitosti SWOT analýza (vlastní)

Vnější faktory			
Příležitosti	Hodnocení	Váha	Výsledek
Rozvoj systému vzdělávání	5	0,3	1,5
Pevné nastavení rozpočtu	3	0,2	0,6
Rozvoj problematiky prostřednictvím OOB	4	0,3	1,2
Zájem veřejnosti o problematiku	3	0,2	3,3
Součet	15	1	6,6

Hrozby

Z důvodu nejistého financování by se mohlo snížit personální zabezpečení organizace. To by mělo za následek časové tísně a nekvalitních kurzů.

Další závažnou hrozbu můžeme uvést nízký zájem školských institucí o problematiku ochrany obyvatelstva. Například z důvodu nedostatku finančních prostředků.

Zrušení celkové výuky problematiky ochrany obyvatelstva by mohlo způsobit nevědomost veřejnosti o rizicích a hrozbách spojených s mimořádnými událostmi. Avšak tato hrozba není moc pravděpodobná.

Tabulka č. 11: Hrozby SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktor			
Slabé stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Snížení tabulkových míst personálu	-4	0,2	-0,8
Nízký zájem institucí o problematiku	-3	0,3	-0,9
Zrušení výuky dané problematiky OOB na školách	-2	0,5	-1
Součet	-9	1	-2,7

10.4 Edu-med

Edu-med je výchovná organizace v Polské republice obdobně jako je Červený kříž v ČR. Zabývá se převážně první pomocí a problematikou s ní spojenou.

Silné stránky

Rámcový plán kurzů a výuky je vhodně nastaven. Edu-med nabízí kurzy pro dospělé i děti. Zároveň poskytuje specializované kurzy jako například kurz záchrany na silnici, pediatrický kurz, kurz pro státní i soukromé školy, kurz pro řidiče či kurz používání defibrilátoru AED. Výjimkou není ani nabídka kurzů věnovaných pracovištím, firmám a institucím.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, v Polské republice je podpora preventivně výchovné činnosti na vysoké úrovni. Díky čemuž je u veřejnosti zvýšený zájem a další vzdělávání v PVČ a ochraně obyvatelstva.

Tabulka č. 12: Silné stránky SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktory			
Silné stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Systematizace výuky	4	0,4	1,6
Podpora problematiky PVČ v Polsku	4	0,6	2,4
Součet	8	1	4

Slabé stránky

I přes rozsáhlou nabídku kurzů první pomoci, se stále Edu-med zaměřuje pouze na jednu oblast ochrany obyvatelstva. Z toho důvodu může být nižší zájem veřejnosti o kurzy právě této organizace.

Problematiku preventivně výchovné činnosti v Polské republice rozebrala bakalářská práce již v kapitole 8.1. Avšak díky podchycení problematiky již na základních a středních školách nemusí být pro veřejnost nabídka kurzů potřebná.

Tabulka č. 13: Slabé stránky SWOT analýza (vlastní)

Vnitřní faktory			
Slabé stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Úzké zaměření organizace	-3	0,3	-0,9
Vzdělávání žáků a studentů v problematice první pomoci na školách	-5	0,7	-3,5
Součet	-8	1	-4,4

Příležitosti

Mezi příležitosti organizace Edu-med můžeme zahrnout spolupráci s výchovnými organizacemi. Může se jednat o expozici různých prostředků potřebných pro první pomoc. Zároveň díky větší popularitě může být organizace oslovena statutárními orgány škol pro zajištění výchovy problematiky první pomoci na daných školách.

Jako druhou příležitostí je možno uvést zájem institucí a firem o kurzy první pomoci na daných pracovištích. Spolupráce organizace Edu-med s různými firmami pro zajištění školení pracovníků v rámci BOZP.

Tabulka č. 14: Příležitosti SWOT analýza (vlastní)

Vnější faktory			
Příležitosti	Hodnocení	Váha	Výsledek
Spolupráce s výchovnými organizacemi	5	0,6	3
Zájem institucí a firem o kurzy první pomoci	5	0,4	2
Součet	10	1	6

Hrozby

Tyto dvě uvedené hrozby jsou spolu provázané. Pokud dojde k nezájmu veřejnosti, firem či institucí o nabízené kurzy, je pravděpodobné, že se organizace Edu-med dostane do finanční tísně a v nejhorším případě vyhlásí bankrot.

Tabulka č. 15: Hrozby SWOT analýza (vlastní)

Vnější faktory			
Hrozby	Hodnocení	Váha	Výsledek
Nedostatečné finanční zabezpečení	-3	0,5	-1,5
Absence zájmu veřejnosti a institucí o kurzy	-3	0,5	-1,5
Součet	-6	1	-3

10.5 Celkové vyhodnocení a souhrn SWOT analýzy

Na závěr kapitoly bakalářská práce uvádí souhrnný graf výsledků jednotlivých analyzovaných organizací.

Na obrázku číslo 7 je znázorněno celkové vyhodnocení SWOT analýzy, kde jsou znázorněny výsledné hodnoty analýzy jednotlivých vybraných organizací.

Ministerstvo obrany a výchovné činnosti USA

Počínaje Ministerstvem obrany a výchovné činnosti v USA, které je označeno zelenou barvou. Dle tohoto znázornění je viditelné, že ve srovnání s ostatními vybranými organizacemi dopadlo Ministerstvo obrany a výchovné činnosti nejhůře hodnocené.

Z celkového hodnocení SWOT analýzy vyplívá využití strategie „vyhýbání“ tzn. minimalizovat slabé stránky a vyhýbat se hrozbám. Z toho vyplívá že Ministerstvo obrany a výchovné činnosti by mělo minimalizovat počet externích zaměstnanců a snažit se vytvořit atraktivnější prostředí pro stálé pracovníky. Tím by se mohlo zamezit nedostatku kvalifikovaného personálu.

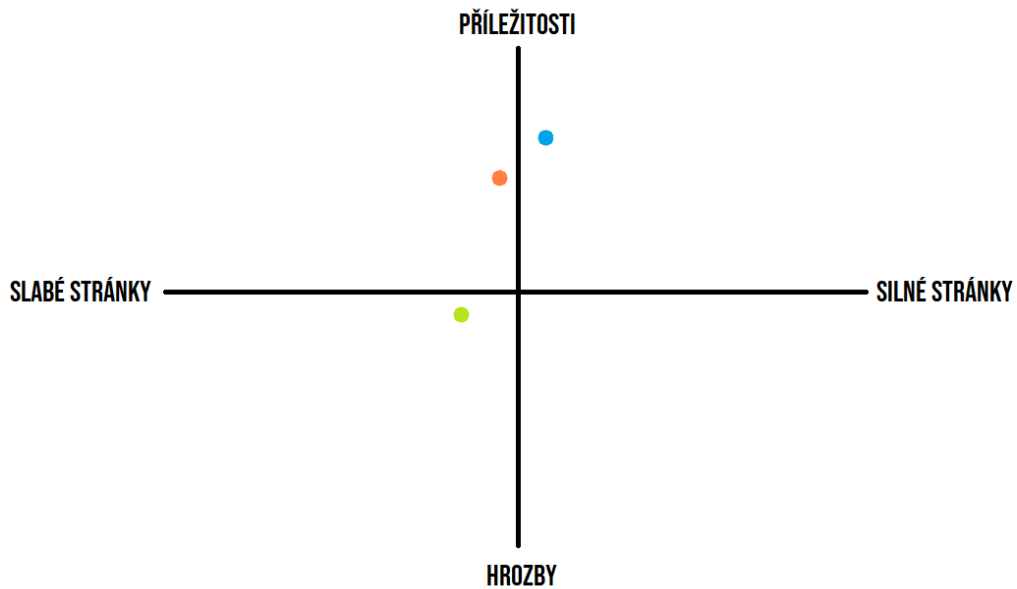
Ede-med Polsko

Dále na obrázku č. 7 je oranžovou barvou vyznačena polská organizace Edu-med. Tato organizace byla pomocí SWOT analýzy vyhodnocena částečně kladně, avšak jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, preventivně výchovná činnost je v Polské republice uchopena již na základních a středních školách, tudíž zájem veřejnosti o kurzy této organizace může být menší. Jako nejvhodnější strategie ze SWOT analýzy vychází pro organizaci Edu-med strategie „hledání“. Strategie „hledání“ spočívá v překonávání slabých stránek a využití příležitostí. V tomto případě se jedná o rozšíření nabídky kurzů a snaha o vytvoření spolupráce se školskými institucemi a výrobními podniky.

Citadela Bruntál, z.s. ČR

Poslední analyzovanou organizací byla Citadela Bruntál, z.s. konkrétně projekt „Hasík“. Dle analýzy vyšla tato organizace s nejkladnějším hodnocením, avšak stále je zde důležité poznamenat slabou stránku organizace, kterou je nedostatečné začlenění v právních předpisech. I přes velmi kladné hodnocení organizace je zapotřebí stanovit strategii pro vývoj organizace. Pro Citadelu Bruntál ze SWOT analýzy vychází patřičně strategie

„využití“. Ta se zakládá na využití silných stránek ve prospěch příležitostí a vyjadřuje žádoucí stav pro další růst organizace.

Obrázek č. 7: Celkové vyhodnocení SWOT analýz (vlastní)

Z použitých metod vychází, že v České republice jsou výchovné organizace a jejich vzdělávací programy na velmi pokročilé úrovni, avšak je zapotřebí odstraňovat slabé stránky pro další rozvoj v oblasti ochrany obyvatelstva. Z toho důvodu se nadcházející návrhová kapitola zaměřuje na návrh na doplnění vhodné právní normy o preventivně výchovnou činnost.

11 NÁVRH DOPLNĚNÍ VHODNÉ PRÁVNÍ NORMY O PREVENTIVNĚ VÝCHOVNOU ČINNOST

Vzhledem k nedostatečnému začlenění problematiky preventivně výchovné činnosti v právních předpisech České republiky byly provedeny analýzy výchovných organizací a projektů na Ukrajině, v Polsku a USA a komparace legislativní opory preventivně výchovné činnosti v uvedených zemích. Z analytických metod vzniká předloha návrhu na doplnění vhodné právní normy, kterou by mohla být odstraněna jedna ze slabých stránek, preventivně výchovné činnosti v České republice.

Obsah doplnění právního předpisu:

- předmět úpravy,
- subjekty činné v preventivně výchovné činnosti,
- metodika a rámcový plán vzdělávání,
- kontrolní orgány,
- učební texty, učební pomůcky,
- kooperace výchovných organizací,
- vzdělávání a příprava pedagogických pracovníků.

11.1 Předmět úpravy

Návrh na doplnění vhodné právní normy upravuje preventivně výchovnou činnost v předškolním, základním a středním vzdělávání. Dále stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání uskutečňuje, delimituje práva a povinnosti subjektů podílejících se na preventivně výchovné činnosti. Školení dětí předškolního věku, žáků základních škol a studentů středních škol v nouzových situacích a předpisy požární bezpečnosti je povinné a provádí se během vzdělávacího procesu na úkor finančních prostředků poskytovaných na financování vzdělávacích institucí.

11.2 Subjekty činné v preventivně výchovné činnosti

Subjekty činné v preventivně výchovné činnosti jsou rozděleny dle své působnosti. Lze je rozdělit do tří kategorií:

- Interní – Školská zařízení

- Externí – Armáda ČR, Český červený kříž, Hasičský záchranný sbor ČR
- Kontrolní – Česká školní inspekce, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

11.3 Metodika a rámcový plán vzdělávání

Metodika a rámcový plán výuky požární ochrany a ochrany obyvatelstva pro předškolní, základní a středoškolské vzdělávání, vychází z již stanovených metodik a plánů Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru. Tyto metodiky a plány jsou k dispozici online na stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky Ukázku metodiky a plánů naleznete v příloze P I: Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. (Šiman, 2012)

11.4 Kontrolní orgány

Jako hlavním kontrolním orgánem pro preventivně výchovnou činnost, je stanovena Česká školní inspekce.

Česká školní inspekce má svou působnost v problematice preventivně výchovné činnosti v rámci inspekční činnosti:

- Vykonává kontrolu v dodržování tohoto návrhu preventivně výchovné činnosti.
- Zajišťuje a hodnotí naplnění metodiky a rámcového vzdělávání programu preventivně výchovné činnosti.
- Získává a analyzuje funkčnost a efektivitu vzdělávací soustavy preventivně výchovné činnosti.

11.5 Učební texty a výukové pomůcky

Učební texty a výukové pomůcky vychází z textů a pomůcek stanovených Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky. Veškeré podklady jsou k dispozici online na stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky Ukázku pomůcek a příruček naleznete v příloze P II: Příručka „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“ a v příloze P III: Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. (Martínek et al., 2003); (Mikulka, Mikulka, Piňos, 2005)

11.6 Vzájemná součinnost výchovných organizací a kooperace s výchovnými projekty

Jestliže výchovná organizace není schopna zajistit vzdělávání žáku či studentů v preventivně výchovné činnosti svépomocí, je tato organizace oprávněna požádat o spolupráci s výchovnými projekty, či jinými organizace, jejichž cílem je výchova a vzdělávání žáku a studentů v oblasti prevence.

11.7 Vzdělávání a příprava pedagogických pracovníků

Vzdělávací instituce mají za povinnost zabezpečit vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti preventivně výchovné činnosti. Na pozici učitele může být dosazena osoba s vysokoškolským vzděláním s příslušnou pedagogickou přípravou nebo jenž dokončila instituci pro vzdělávání učitelů a převezme tak práci v pozici, na kterou je dostatečně kvalifikována.

ZÁVĚR

Mimořádné události a krizové situace jsou problematikou každodenního života. Z toho důvodu je důležité klást důraz na prevenci. Nejjednodušší a neúčinnější prevencí je však příprava občanů v oblasti ochrany obyvatelstva a tematiky s ní spojené. A proto se tato bakalářská práce zaměřila na preventivně výchovnou činnost a její legislativní podporu.

První zásadou bakalářské práce bylo seznámení čtenáře s teoretickými základy v oblasti preventivně výchovné činnosti v České republice. Tato zásada byla naplněna a zároveň byla použita jako podklad pro komparaci právního rámce vybraných států, což byla součástí druhé zásady pro vypracování bakalářské práce.

Pro naplnění zásad využila bakalářská práce metodu komparace pro porovnání právních norem ve vybraných státech. A SWOT analýzu k identifikaci slabých stránek a hrozeb a vymezení příležitostí pro podporu silných stránek.

Druhou bakalářské práce bylo zjistit aktuální situaci preventivně výchovné činnosti ve vybraných zemích a následně komparovat jejich současný stav legislativní podpory vzdělávání v této oblasti. Následně vybrat organizace výchovného charakteru jež se soustředí na vzdělávání v okruhu ochrany obyvatelstva a požární ochrany.

Výběr států pro komparaci právního rámce preventivně výchovné činnosti byl sestaven na základě členství států v mezinárodních organizacích, jako jsou Evropská unie, Severoatlantická aliance a Organizace spojených národů. Zároveň se výběr orientoval na státy s dostatečnými zdroji pro vyhotovení komparace. Mezi tyto vybrané země patří Ukrajina, Polsko a Spojené státy americké.

Třetí zásadou byla analýza vzdělávacích organizací. Použitou metodou zde byla SWOT analýza, jelikož bylo zapotřebí stanovit problémy a možnosti růstu dané organizace a taktéž komplexní vyhodnocení jejich fungování. Pro tuto metodu byly vybrány organizace Ministerstvo obrany a výchovné činnosti v USA, Edu-med v Polsku a česká organizace Citadela Bruntál, z.s., která díky své systematizaci výuky a kvalifikovanému personálu získala nejkladnější hodnocení.

Jako odkaz poslední zásady byl vyhotoven návrh doplnění vhodné právní normy o preventivně výchovnou činnost. Tento návrh zahrnuje vymezení preventivně výchovné činnosti, subjekty působící v preventivně výchovné činnosti, metodiku a rámcový plán

výuky, kontrolní orgány, učební texty a pomůcky, formulaci kooperace výchovných organizací a na závěr přípravu pedagogických pracovníků v ochraně obyvatelstva a požární ochraně.

Jedná-li se o pokračování v tématu práce, je možné vypracovat novou metodiku rámcový plán výuky ochrany obyvatelstva na základních a středních školách. Zároveň je zapotřebí provést komparaci více států pro nabití nových zkušeností v oblasti vzdělávání žáků a studentů v ochraně obyvatelstva a rozšíření podkladů pro podrobnější návrh zákona.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

(A) ČESKO. Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>

(A) ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

(B) ČESKO. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>

(B) ČESKO. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>

(C) ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

(D) ČESKO. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>

BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, 10 s. ISBN 978-80-246-3150-9.

CITADELA BRUNTÁL. *Hasík CZ: Preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [online]. Bruntál: Citadela Bruntál, © 2022 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/citadela/>

ČESKO. Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>

ČESKO. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

ČESKO. Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-309>

ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO. Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-585>

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ. *Český červený kříž* [online]. Praha 6: Červený kříž, © 2022 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/>

DEPARTMENT OF DEFENSE EDUCATION ACTIVITY (DoDEA). Blueprint for Continuous Improvement | DoDEA. [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.05.2022]. Dostupné z: <https://www.dodea.edu/Blueprint/index.cfm>

DWORZECKI, Jacek. *SYSTEM KRIZOVEHO RIZENI V POLSKU: THE SCIENCE FOR POPULATION PROTECTION 2/2012* [online]. Poland, 2012 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/13/95.pdf>

EDU-MED. *Kursy i szkolenia pierwszej pomocy, certyfikat - Inowroclaw, Bydgoszcz, Toruń – Edu Med* [online]. Copyright © 2022 [cit. 09.05.2022]. Dostupné z: <http://edu-med.org/>

GRYCOVÁ, Vendula. *Preventivně výchovná činnost při přípravě na obranu státu* [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/49920/grycov%C3%A1_2021_dp.pdf?sequence=-1. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně Fakulta logistiky a krizového řízení. Vedoucí práce Dušan Vičar.

GŘ HZS ČR, © 2022. *Výchova vzdělávání obyvatelstva: Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru*. In: HZS ČR [online]. Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2022, [cit. 2022-03-17]. Dostupné z:

<https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

HEINRICHOVÁ, Veronika. *Posouzení preventivně výchovné činnosti v oblasti požární ochrany a seznamování obyvatel v obci s charakterem možného ohrožení a s opatřeními ochrany obyvatelstva realizovanými obcemi a Hasičským záchranným sborem kraje* [online]. České Budějovice, 2011 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/4gr9by/Diplomova_prace.pdf?lang=en. Diplomová práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Helena Majzlíková.

HORÁK, Rudolf, Lenka DANIELOVÁ, Jan KYSELÁK a Ladislav NOVÁK. *Průvodce krizovým plánováním pro veřejnou správu: [prevence řešení mimořádných krizových situací]*. Praha: Linde, 2011. ISBN 9788072018277.

HZS ČR. *Hasiči pro školy: Komplexní podpora HZS ČR pro výuku Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na 2. stupni základních škol* [online]. Zlín: HZS Zlínského a Ústeckého kraje, © 2022 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/SCRIPT/imapa.aspx?nid=10800&docid=>

HZS JIHOMORAVSKÉHO KRAJE. *Vaše cesty k bezpečí* [online]. Praha: HZS Jihomoravského kraje, 2010 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hzs-jihomoravskeho-kraje.aspx>

KAVAN, Štěpán a Kateřina TOMANOVÁ. *SOUČASNÉ PŘÍSTUPY VE VZDĚLÁVÁNÍ VYBRANÝCH BEZPEČNOSTNÍCH TÉMAT V POLSKÉ REPUBLICE* [online]. 2019 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfefindmkaj/http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/40/343.pdf>

KUTĚJ, Libor, 2015. *Nová polská bezpečnostní strategie*. In: *Obrana a strategie* [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2015/1-2015/clanky/nova-polska-bezpecnostni-strategie.html>

MANAGEMENT MANIA. *Organizace (Organization)*. In: *ManagementMania.com* [online]. Wilmington (DE) 2011-2022, 14.09.2020 [cit. 17.03.2022]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/organizace>

MINISTERSTVO OBRANY. *Příprava občanů k obraně státu* [online]. Praha 6: Ministerstvo obrany, © 2004-2014 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Terminologický slovník krizového řízení a obrany státu. [online], 2016, [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>

NAVRÁTIL, David. *Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021, 89 s. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/49830>. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta logistiky a krizového řízení, Ústav ochrany obyvatelstva. Vedoucí práce Lošek, Václav.

PEDRADA. Мовою законів про безпеку життєдіяльності учнів. *Pedrada* [online]. Kyjev: © MCFR Digital Publishing House, 2020, 8. prosince 2020 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: https://www.pedrada.com.ua/article/1501-normi-zakonodavstva-pro-bezpeku-jittedyalnost-uchnv?fbclid=IwAR0BDu0mfMVMbyDo0dOLvRKqkfYJ-bsBRQ9qU5X7mbFx1jjVjJFN_bTNSso

POLSKO. Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej: Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej wraz z aktami wykonawczymi. *Serwis Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. Warszawa: Portal Gov. Pl., 2021, 29. 9. 2021 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/kgpsp/ustawa-o-panstwowej-strazy-pozarnej-wraz-z-aktami-wykonawczymi>

RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika KUDRNOVÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 9788074005503.

ŘEHÁK, David, Bohumír MARTÍNEK a Petra RŮŽIČKOVÁ. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015. ISBN 9788073851699.

SZMIDKOWSKI, Paweł. *Edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki współczesnych zagrożeń* [online]. Siedlce, 2018 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-19e87b35-0bd6-4549-ac22->

1cddcbd08f22/c/Edukacja_spoleczenstwa_w_zakresie_problematyki_wspolczesnych_z
agrozen.pdf. Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach.

T. EDITORS OF ENCYCLOPAEDIA, 2021. U.S. Department of Defense. In:
Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 2022-05-02].
<https://www.britannica.com/topic/US-Department-of-Defense>.

TACIUC, Anca, AnneS DEDERICHs. *Determining Self-Preservation Capability in
PreSchool Children* [online]. Denmark: Fire Protection Research Foundation, 2013,
©September2013, 40 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: [chrome-
extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nfpa.org/-
/media/Files/News-and-Research/Fire-statistics-and-reports/Building-and-life-
safety/DayCareCentersResearch.ashx](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nfpa.org/-/media/Files/News-and-Research/Fire-statistics-and-reports/Building-and-life-safety/DayCareCentersResearch.ashx)

TRNEČKOVÁ, Nela. *Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany
obyvatelstva* [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2014 [cit. 2022-03-26].
Dostupné z:
[https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/29390/trne%C4%8Dkov%C3%A1_201
4_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/29390/trne%C4%8Dkov%C3%A1_2014_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y). Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve
Zlíně Fakulta logistiky a krizového řízení. Vedoucí práce Ivan Princ.

USA. National Security Education Program | United States educational program |
Britannica. Encyclopedia Britannica | Britannica [online]. 2014 [cit. 02.05.2022].
Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/National-Security-Education-Program>

USA. S.2882 - Wildfire Defense Act. *CONGRESS.GOV* [online]. Washington DC:
United States Copyright Office Strategic Plan, 2019, 2019 [cit. 2022-05-02]. Dostupné
z: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/2882>

VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém
ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum: Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN
9788024624778.

ZÁCHRANNÝ KRUH. *O nás* [online]. Karlovy Vary: Záchraný kruh, © 2022 [cit.
2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>

ZPĚVÁK, Aleš, František FÍLA, Tereza JONÁKOVÁ a Jiří VÍŠEK. *Ochrana obyvatelstva: V republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 9788074520440.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЯКОСТІ ОСВІТИ УКРАЇНИ [online]. Kruszwica: Державна служба якості освіти України, © 2017–2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://sqe.gov.ua/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CPO Civilní protiletectká ochrana

HZS Hasičský záchranný sbor

OOB Ochrana obyvatelstva

PO Požární ochrana

PVČ Preventivně výchovná činnost

USA Spojené státy americké

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Logo preventivně výchovného programu „Hasík“ (Citadela Bruntál, z.s., 2021).....	28
Obrázek č. 2: Logo preventivně výchovného programu „Záchranný kruh“ (Záchranný kruh, 2022).....	29
Obrázek č. 3: Logo preventivně výchovného programu „Hasiči pro školy“ (HZS ČR, 2020)	29
Obrázek č. 4: Logo preventivně výchovného programu „POKOS“ (Ministerstvo obrany, © 2004-2014).....	30
Obrázek č. 5: Logo preventivně výchovného programu „Český červený kříž“ (ČČK Louny, © 2016).....	30
Obrázek č. 6: Logo DoDEA (DoDEA, © 2022).....	39
Obrázek č. 7: Celkové vyhodnocení SWOT analýz (vlastní).....	63

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1: Komparace právních norem jednotlivých států (vlastní)	41
Tabulka č. 2: Shrnutí právních norem v oblastech komparace (vlastní)	43
Tabulka č. 3: Bodové hodnocení daných oblastí v komparovaných státech (vlastní)	44
Tabulka č. 4: Silné stránky SWOT analýza (vlastní)	53
Tabulka č. 5: Slabé stránky SWOT analýza (vlastní)	53
Tabulka č. 6: Příležitosti SWOT analýza (vlastní).....	54
Tabulka č. 7: Hrozby SWOT analýza (vlastní).....	54
Tabulka č. 8: Silní stránky SWOT analýza (vlastní).....	56
Tabulka č. 9: Slabé stránky SWOT analýza (vlastní)	57
Tabulka č. 10: Příležitosti SWOT analýza (vlastní).....	57
Tabulka č. 11: Hrozby SWOT analýza (vlastní).....	58
Tabulka č. 12: Silné stránky SWOT analýza (vlastní)	60
Tabulka č. 13: Slabé stránky SWOT analýza (vlastní)	60
Tabulka č. 14: Příležitosti SWOT analýza (vlastní).....	61
Tabulka č. 15: Hrozby SWOT analýza (vlastní).....	61

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Bodové hodnocení daných oblastí v komparovaných státech (vlastní).....	44
Graf č. 2: Celkové kvantitativní bodové hodnocení právního rámce vybraných států (vlastní)	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách

Příloha P II: Příručka „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“

Příloha P III: Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“

PŘÍLOHA P I: PODKLADY K VÝUCE TÉMAT OCHRANY ČLOVĚKA ZA BĚŽNÝCH RIZIK A MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách

Obsah

Vymezení problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí – charakteristika, cíle (str. 2)

Návrh na rozložení výstupů a učiva na 1. stupni ZŠ (str. 2)

Návrh na rozložení výstupů a učiva na 2. stupni ZŠ (str. 7)

Metody a formy práce (str. 13)

Příloha 1: Základní pojmy (str. 15)

Příloha 2: Doporučená literatura, pomůcky, odkazy (str. 19)

Příloha 3: Legislativa (str. 25)

Příloha 4: Začlenění problematiky v RVP ZV (str. 27)

Příloha 5: Návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky (str. 34)

Tato příloha pochází z Podkladů k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách.³

³ ŠIMAN, Jaromír. Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. In: HZS ČR [online]. Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 27. 8. 2012 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

1. Vymezení problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí – charakteristika, cíle

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy schválilo 4. března 2003 Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů (č. j. 12 050/03-22).

Tento pokyn byl vydáván k zařazení problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí do obsahu vzdělávání ve školách a na jeho základě byla problematika ochrany člověka za mimořádných událostí (OČMU) i za běžných rizik rozpracována v příslušných rámcových vzdělávacích programech. Vzhledem k tomu, že jsou témata ochrany člověka za běžných rizik i mimořádných událostí v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) rozložena do několika vzdělávacích oblastí (viz Příloha 3), může být koncepční příprava výuky pro učitele náročnější. Z tohoto důvodu je předkládán tento materiál jako vhodná pomůcka pro pedagogy k ucelené a efektivní realizaci dané problematiky.

Materiál pedagogům nabízí soubor základních pojmů z oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, návrh na rozložení učiva do jednotlivých ročníků základní školy včetně očekávaných výstupů, doporučené metody a formy práce, literaturu, pomůcky, užitečné odkazy, nástin začlenění problematiky v stávajícím RVP ZV, výsledky rychlých šetření v problematice ochrany člověka za mimořádných událostí, ale také návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky základní školy.

Návrhy cílů, dílčích výstupů a učiva jsou pouze doporučené. Je na každé škole, jak návrh využije při plánování výuky a pro zajištění výsledků vzdělávání.

2. Návrh na rozložení výstupů a učiva na 1. stupni ZŠ

Základem osvojování dovedností a způsobů jednání je praktický nácvik a provádění ukázek, které jsou součástí výuky v každém ročníku. Pro efektivitu vzdělávání a výchovy jsou doporučovány metody prožitkové pedagogiky (praktický nácvik, skupinový trénink, simulační hry). Rozsah vědomostí i nácviku dovedností je pak třeba volit vždy přiměřeně vzhledem k věku a schopnostem žáků.

1. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků význam prevence rizik, opatrnosti a preventivního chování i důležitost obstat samostatně v obtížné situaci

Dílčí výstupy (RVP):

Žák

- a) chápe konkrétní nebezpečí spojená s riziky běžného života (doprava, chemické látky v domácnosti, elektrický proud, sport a zájmová činnost), s ohněm, s mimořádnou událostí*
- b) přivolá pomoc (některým z osvojených způsobů)*
- c) v případě potřeby použije linku tísňového volání; ovládá základní způsoby komunikace s operátory (přiměřeně k věku)*

Učivo:

- **Sebeochrana, pomoc a prevence rizik**
 - důležitá telefonní čísla tísňového volání a blízkých osob, adresa bydliště
 - kdy a jak přivolat pomoc, koho požádat o pomoc, jak se chránit a jak předcházet úrazům, otravám a jiným ohrožením (vazba na řešené běžné rizikové situace v různém ročním období, prostředí a při různých činnostech, včetně železniční a silniční dopravy)
 - doma – neznámý člověk (telefon, zvonek u dveří internet), zbraně, alkohol, vhodné i nevhodné dotyky – jejich hranice, nevhodné trestání), komunikace a pomoc rodičů, učitelů
 - bezpečný odchod z domova – klíče, výtah
 - venku – volba správné cesty do školy, nebezpečná místa v okolí domu a školy, chování při setkání s cizím člověkem, jak se chovat, když zabloudím v cizím prostředí nebo městě
 - správné vedení – vysvětlení pojmů a významu – kamarád, blízká osoba, cizí osoba, trápení, smutek, pomoc, příklady ze života
 - záchranáři, uniformy, činnosti
 - co se se mnou může stát, když se bojím nebo si nevím rady, jak to mohu zvládnout a co mám dělat;
- **Požáry**
 - oheň – požár
 - prevence vzniku požáru doma, příčiny vzniku požáru doma
 - největší rizika požáru
 - ochrana při požáru a přivolání pomoci
 - pravidlo – zastav se – lehni si – kutálej se

2. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků znalost nebezpečí a schopnost odhadnout riziko a vyhnout se mu; posilovat odpovědnost žáků za vlastní zdraví a bezpečnost

Dílčí výstupy (RVP):

Žák

- a) *odhadne riziko/nebezpečnou situaci*
- b) *oddržuje zásady bezpečného chování v běžných životních situacích tak, aby nedocházelo k ohrožení jeho fyzického i duševního zdraví a zdraví jiných*

Učivo

Opakování učiva z předchozího ročníku (diskuze, poznatky, zkušenosti)

- **První pomoc**
 - zajištění pomoci při různých rizikových situacích voláním na tísňovou linku nebo oslovením dospělé osoby, nácvik komunikace
 - základní pravidla poskytování pomoci při drobných poraněních a běžných onemocněních

PŘÍLOHA P II: PŘÍRUČKA „VÝCHOVA DĚTÍ V OBLASTI POŽÁRNÍ OCHRANY“

OBSAH

ÚVOD	7
Úvodní poznámka	7
Slovo autorů.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	12
Legislativa dotýkající se požární ochrany v ČR	12
Zákon o požární ochraně.....	12
Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky	14
Zákon o integrovaném záchranném systému	15
Zákon o krizovém řízení	15
Vyhláška o požární prevenci.....	16
Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany	18
Hoření	19
Základní předpoklady hoření a podmínky pro hoření	19
Třídy požárů.....	21
Požárně technické charakteristiky látek	22
Oblast výbušnosti a meze výbušnosti	24
Oxidační činidlo.....	24
Jevy doprovázející hoření	25
Teplo	25
Světelné záření.....	25
Zplodiny hoření.....	25
Požár a elementární teorie hašení	29
Teorie hašení.....	30
Hasební látky	31
Hasicí přístroje	36
Vodní hasicí přístroje.....	36
Pěnové hasicí přístroje	37
Sněhové hasicí přístroje	37
Práškové hasicí přístroje	38
Halonové hasicí přístroje	38
Hasicí přístroje s náplní Pyrocool	38
Třídy požáru dle ČSN EN2.....	39
Zásah	40
Převzetí zprávy o události, zásah a činnost jednotek požární ochrany....	40
Jaké jsou úkoly občanů při zásahu požárních jednotek?	42
Požáry lesa	44
Dopravní nehody.....	45
Nebezpečné látky a ekologické havárie	46

Příloha P II pochází z Pomůcky k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na základních a středních školách.⁴

⁴ MIKULKA, Bohdan, Štěpán MIKULKA, Miroslav PIŇOS. Výchova dětí v oblasti požární ochrany: Příručka pro učitele základních a speciálních škol. In: HZS ČR [online]. Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 31. 12. 2005 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Některá témata první pomoci a zdravotvdy	48
Úraz elektrickým proudem	48
Popáleniny a opaření	48
Otravy zplodinami hoření a vybranými látkami	50
Nebezpečí v přírodě a ve městě	52
Zralost a únosnost ledu	52
Bouřky	52
Podstata a systém výuky	54
Podstata výuky	54
Systém výuky	55
Sociální dovednosti	58
Hodnocení sociálních situací a reagování na ně	58
Jak upoutat, zaměřit a udržet pozornost žáků	61
Způsoby, jak upoutat pozornost žáků	61
Jak zaměřit pozornost žáků	62
Nápady, jak pomoci rozptýleným a nepozorným žákům	62
Jak pozornost žáků a jejich aktivní zapojení do výuky udržet	63
Strach a úzkost	66
Strach má dvoji tvář	66
Úzkost, strach a hrůza	66
Strach je pocit	67
Strachy mohou být zpracovány	68
Psychické trauma a stres	71
Stres	71
Vznik traumatu	72
Symptomy traumatu	75
Úloha motivace v práci s dětmi	77
Osobnost a motivace	77
METODICKÁ ČÁST PRVNÍHO CYKLU	80
Tématické členění bloků prvního cyklu (1. stupeň ZŠ)	80
Úvodní slovo k výuce prvního cyklu	81
Blok 1	82
Blok 2	89
Blok 3	96
Blok 4	100
Blok 5	107
Blok 6	115
Blok 7	121

PŘÍLOHA P III: PŘÍRUČKA PRO UČITELE ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL „OCHRANA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ“

**Ministerstvo vnitra
generální ředitelství
Hasičského záchranného sboru ČR**

Ochrana člověka za mimořádných událostí

Příručka pro učitele
základních a středních škol

P r a h a 2003

Příloha P III pochází z Pomůcky k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na základních a středních školách.⁵

⁵ MARTÍNEK, Bohumír, Petr LINHART, Václav BALEK, Tomáš ČAPOUN, Dušan SLÁVIK, Josef SVOBODA, Iason URBAN. Ochrana člověka za mimořádných událostí: Příručka pro učitele základních a středních škol. In: HZS ČR [online]. Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 27. 8. 2003 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasickeho-zachranneho-sboru.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

OBSAH

Úvodní poznámka	
Téma I: Ochrana obyvatelstva	
Téma II: Živelní pohromy.....	
Téma III: Havárie s únikem nebezpečných látek.....	
Téma IV: Radiační havárie jaderných energetických zařízení	
Náměty pro praktické cvičení	
Doporučená literatura	

Téma č. I:
OCHRANA OBYVATELSTVA

Obsah:

- A. Cíle výuky
- B. Základní pojmy
- C. Úvod
- D. Druhy a příklady mimořádných událostí
- E. Zabezpečení ochrany obyvatelstva při hrozbě nebo vzniku mimořádné události
- F. Základní úkoly ochrany obyvatelstva
- G. Další opatření
- H. Doplnující informace

Přílohy:

- 1. Test k ověření znalosti

A. CÍLE VÝUKY

- 1. Seznámit žáky s úlohou státu při ochraně životů a zdraví obyvatel, majetkových hodnot a životního prostředí při vzniku mimořádných událostí.
- 2. Připravit žáky na uvědomování si odpovědnosti za svoji ochranu, na efektivní jednání a vzájemnou pomoc při hrozbě nebo vzniku mimořádných událostí.
- 3. Vést žáky k citlivému vnímání životního prostředí, a to nejen při vzniku mimořádných událostí.